

En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning

Sabrina Dressel¹, Camilla Sandström², Juliana Bennett³ Göran Ericsson⁴

- 1 Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för vilt, fisk och miljö
- 2 Umeå universitet, statsvetenskapliga institutionen
- 3 Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för vilt, fisk och miljö
- 4 Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för vilt, fisk och miljö

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för vilt, fisk och miljö

Rapport 2021:8
Umeå 2021

Denna serie rapporter utges av institutionen för vilt, fisk och miljö vid Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå med början 2011.

This series of Reports is published by the Department of Wildlife, Fish, and Environmental Studies, Swedish University of Agricultural Sciences, Umeå, starting in 2011.

E-post till ansvarig författare sabrina.dressel@slu.se
E-mail to responsible author

Nyckelord attityder, stora rovdjur, skyddade naturområden,
 naturresursförvaltning, rädsla
Key words *attitudes, large carnivores, protected areas,*
 natural resource governance, fear

Ansvarig utgivare Göran Ericsson
Legally responsible

Adress Institutionen för vilt, fisk och miljö
 Sveriges lantbruksuniversitet
 901 83 Umeå

Address *Department of Wildlife, Fish, and Environmental Studies*
 Swedish University of Agricultural Sciences
 SE-901 83 Umeå
 Sweden

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund	4
Tidigare undersökningar	5
Rapportens upplägg	5
Metod	6
Urval och genomförande	6
Svarsfrekvens	6
Dataanalys	7
Resultat	8
Björn	8
Järv	9
Lodjur	9
Varg	10
Kungsörn	10
Övergripande frågor för alla stora rovdjur	11
Synen på stora rovdjur	12
Synen på den övergripande rovdjurspolitiken	23
Synen på förvaltningsåtgärder	36
Information om rovdjur	40

Inledning

Bakgrund

I rapporten presenteras allmänhetens attityder till de fem stora rovdjuren: björn (*Ursus arctos*), järv (*Gulo gulo*), lodjur (*Lynx lynx*), varg (*Canis lupus*) och kungsörn (*Aquila chrysaetos*).

I propositionen En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) är det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken att ”varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet”.

Referensvärdet för artens population är baserat på det minimum som säkrar deras livskraft i ett längre perspektiv (prop. 2012/13:191). Samtidigt ska tamdjurshållning inte försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas avseende hur rovdjurens närvaro påverkar förutsättningar för näringsliv, rennäring, fåboddrift, rekreation, jakt och människors vardag.

Förvaltningen ska vara adaptiv (lärande) och ekosystembaserad; vilket innebär att förvaltningens beslut och insatser ska ske med utgångspunkt från en integrerad helhetssyn som beaktar komplexiteten hos ekosystemet och interaktion mellan olika

”Varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet.”

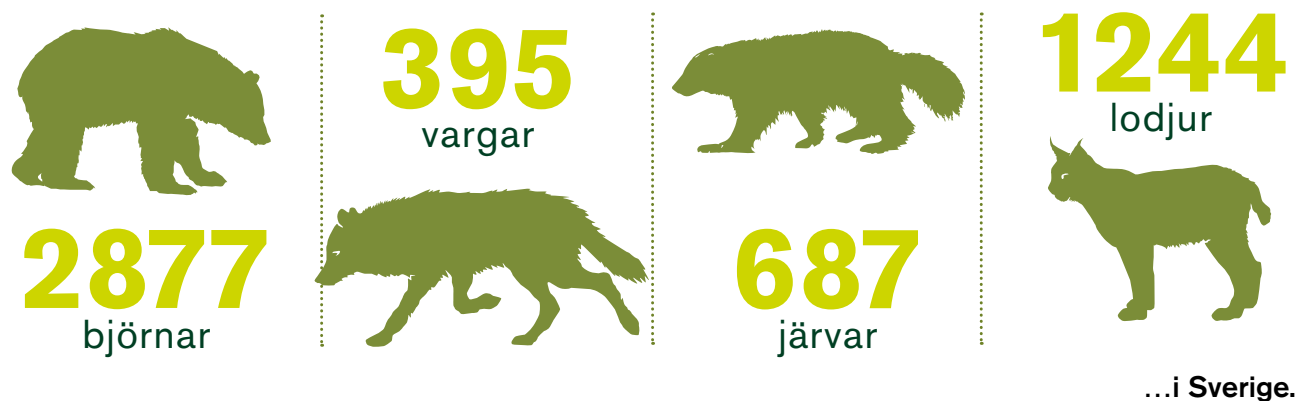
Propositionen En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191)

arter, inklusive människor. Samtidigt ska den präglas av transparens och ett aktivt deltagande av många intressenter.

Trots stor uppslutning i riksdagen för bevarandet av stora rovdjur har förekomsten av stora rovdjur och populationernas utveckling under en lång tid diskuterats och debatterats. De senaste inventeringarna av de fyra stora rovdjuren (björn, varg, järv, och lodjur) visar att det finns cirka 2877 björnar i Sverige, vilket är populationsberäkningen från 2017 (Kindberg & Swenson, 2018). Under inventeringsperioden 2020/21 fanns det cirka 395 vargar i Sverige (Svensson m.fl., 2021), cirka 687 järvar (Mattisson m.fl., 2020), och cirka 1 244 lodjur (Frank & Tovmo, 2021) i Sverige.

Parallellt med växande rovdjurspopulationer är förvaltningen inriktad på att försöka uppnå acceptans för rovdjuren för att minimera konflikter mellan människor och stora rovdjur. I rapporten presenteras resultat om människors attityder till rovdjuren i sig, till rovdjurspolitiken och till förvaltningen av stora rovdjur.

De senaste inventeringarna av de fyra stora rovdjuren visar att det finns cirka...

Tidigare undersökningar

Resultaten som presenteras i rapporten utgör en del av en långtidsstudie som utförs av SLU, Sveriges lantbruksuniversitet i samarbete med Umeå universitet och Lunds tekniska högskola.

Tidigare undersökningar som genomförts vart femte år, 2004, 2009, och 2014 har främst undersökt svenskarnas inställning till natur, jakt och de fyra stora rovdjuren: varg, lodjur, björn, och järv. Frågeställningarna har också omfattat attityder till förvaltningsåtgärder för att kunna utgöra ett viktigt underlag för genomförandet av rovdjurspolitiken

(prop. 2012/13:191) på regional och lokal nivå.

Denna undersökning, som gjordes år 2020, upprepar de flesta frågeställningarna från de tidigare undersökningarna, men har utökats med att inkludera frågor om bland annat

attityder till kungsörn. Målet med 2020 års undersökning är att försöka upprepa så många av frågeställningarna som möjligt för att få en tidsserie av frågor som är av betydelse för såväl förvaltningen som forskningen om attityder och beteenden till djur och natur.

Undersökningens fokus

Undersökningen fokuserar på svenskars attityder och beteenden avseende:

- Intresse för djur och natur
- Användning av naturresurser som jakt, fiske, bär och svamp
- Rädsla för vilda djur
- Allemansrätten
- Skyddade områden
- Jakt och fiske
- Rovdjur
- Förvaltningsåtgärder, rovdjur
- Tillit till förvaltningsmyndigheter

Rapportens upplägg

I rapporten redovisar vi svaren från ett nationellt representativt urval och analyserar om det har skett förändringar över tid. I vissa fall jämför vi svaren från det nationella urvalet med resultaten från olika län för att lyfta likheter och skillnader mellan regional och nationell nivå.

Markanvändning, befolkningstäthet och förekomst av olika viltpopulationer skiljer sig mycket över hela landet och skapar unika förvaltningsutmaningar i de olika länen (Dressel m.fl., 2018). Således belyser vår studie attityder och beteenden,

givet de regionala förutsättningarna och bidrar därmed med ytterligare kunskap som inte kunde levereras av endast ett slumpmässigt urval av hela Sverige. Dessutom presenterar vi ett unikt datamaterial eftersom vi har mätt allmänhetens attityder med samma frågeställningar över en tidsperiod på 16 år. Detta möjliggör insikter i attityd- och beteendeförändringar över en tidsperiod där de flesta stora rovdjur har ökat i antal eller utbredning.

I resultatdelen ger vi först en sammanfattning av de viktigaste resultaten för varje art innan vi visar

detaljerade resultat för specifika frågor i frågeformuläret. Dessa frågor är organiserade i fyra temagrupper: Synen på stora rovdjur, övergripande rovdjurspolitik, förvaltningsåtgärder och information om stora rovdjur.

För de specifika frågorna visar vi alltid först värdena för 2020 och sedan för vissa frågor om det har förändrats över tid eller om olika län skiljer sig från det nationella urvalet.

Parenteser och stjärnor inom figuren anger om det har skett statistisk signifikanta förändringar (*5 procent felmarginal **1 procent felmarginal *** 0,1 procent felmarginal).

Metod

Urval och genomförande

Mellan augusti och oktober 2020 kontaktades 28 220 slumpmässigt utvalda personer mellan 18–65 år gamla och bosatta i Sverige. Urvalet bestod av ett nationellt representativt urval på 1 070 personer och ett stratifierat urval för 11 län: Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland, Gävleborg, Dalarna, Västmanland, Örebro, Värmland, Kronoberg och Stockholm. Inom varje län skickade vi antingen 150 eller 400 undersökningar per kommun för att skapa ett tillräckligt svarsunderlag från alla kommuner oberoende av befolkningsstorlek.

Vi använde samma undersökningsmetodik som för åren 2004, 2009 och 2014. Antalet län som har deltagit i studien har ökat med tiden (se tabell nedan) och därmed också urvalet. 2004 kontaktades 11 417 personer i 69 kommuner (6 län), 2009 tillkom Stockholms län med 26 kommuner och 2014 även Värmland med 16 kommuner. 2020 blev hittills det största urvalet där vi kontaktade 141

kommuner och delvis ökade antalet respondenter per kommun till 400.

Urvalet 2020 drogs från Statens personadressregister (SPAR). Institutet för kvalitetsindikatorer, ett företag specialiserad på att genomföra undersökningar, genomförde datainsamlingen. Datainsamlingen gjordes som en postundersökning och flera kontakter med respondenterna användes för att öka svarsfrekvensen. Först fick respondenterna ett frågeformulär på 16-sidor med ett inledande brev och ett svarskuvert. Efter två veckor skickades ett påminnelsebrev och efter ytterligare en vecka kom en påminnelse via SMS. De som inte hade svarat inom en månad fick frågeformuläret en gång till och ett svarskuvert via posten. Den sista påminnelsen skickades i början av oktober via SMS. För att ytterligare öka svarsfrekvensen fick respondenterna också möjlighet att fylla i undersökningen online. Den möjligheten introduceras redan 2014.

En telefonuppföljning genomfördes för att testa om det fanns några

signifikanta skillnader mellan de personer som svarade på undersökningen och de som inte gjorde det. 100 slumpmässigt utvalda deltagare som inte hade svarat på undersökningen kontaktades via telefon och fick möjlighet att svara på flera centrala frågor. Bortfallsanalysen visade inga signifikanta skillnader.

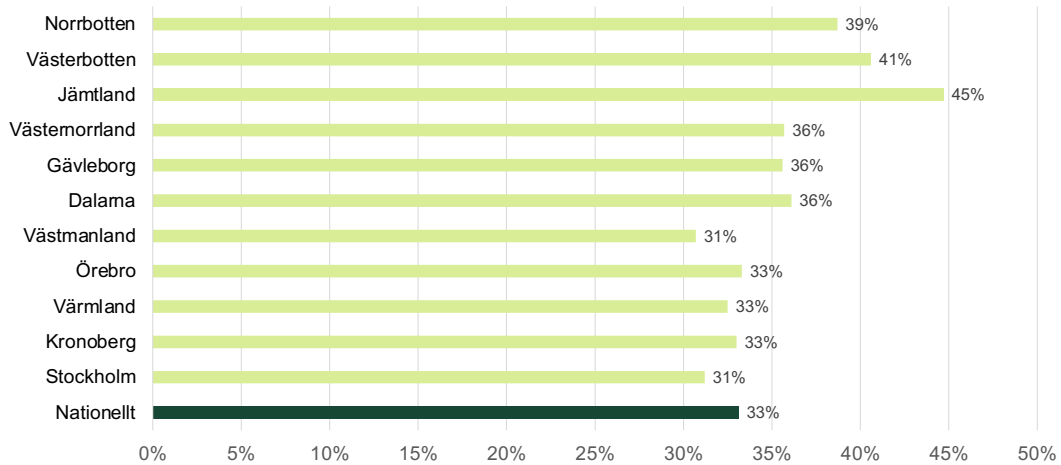
Svarsfrekvens

Den totala svarsfrekvensen 2020 var för hela undersökningen 35 procent. Svarsfrekvenserna varierade mellan de olika länen från 31 procent i Stockholm till 45 procent i Jämtland. 33 procent av personerna inom det nationella urvalet svarade på undersökningen. Från det nationella urvalet samlade vi totalt 1 747 svar under de fyra undersökningsåren. Även om antalet svar var lägst 2020 med 338 respondenter, garanterar detta fortfarande ett acceptabelt urvalsfel av 5 procent på nationell nivå.

Totalt har vi fått användbara svar från 30 488 personer genom våra fyra undersökningar. Urvalsfelen på länsnivå varierar mellan 2 till 4 procent.

ÅR	2004	2009	2014	2020
Nationellt	1067	1067	1067	1070
Län (150/kommun)	Norrbotten Västerbotten Jämtland Västernorrland Gävleborg Dalarna	Norrbotten Västerbotten Jämtland Västernorrland Gävleborg Dalarna Stockholm	Norrbotten Västerbotten Jämtland Västernorrland Gävleborg Dalarna Stockholm Värmland	Norrbotten Västerbotten Jämtland Västernorrland Gävleborg Dalarna Stockholm Värmland Västmanland Örebro Kronoberg
Kommuner	69	95	111	141
Urval	11.417	15.317	17.717	28.220
Svar	6883	7313	7163	9089
Svarsfrekvens	57%	50%	41%	35%

Svarsfrekvens 2020

År	2004	2009	2014	2020	Total
Antal svar nationellt urval	542	481	386	338	1747

Dataanalys

För att säkerställa att våra resultat är representativa för de olika länen i förhållande till befolkningens mängd viktades all data från respondenterna som samlades in på kommunnivå.

Det nationella urvalet var från början proportionerligt och representativt i förhållande till Sveriges folkmängd och fördelning i landet så det viktades inte.

I vår undersökning innebär viktning att om en viss kommun är underrepresenterad i förhållande till befolkningens mängd, jämfört med hur stor kommunens befolkningsandel faktiskt är i länen, ges svaren från personer i den kommun större tyngd då vi tar fram resultaten. På motsvarande sätt ges svaren från en kommun som är överrepresenterad i förhållande till den verkliga demografiska sammansättningen i länen en lägre vikt i resultaten.

Det betyder att svar från personer boende i de olika kommunerna har tilldelats olika vikter så att svaren är proportionerliga och därmed representativa för respektive län.

Inom rapporten redovisar vi främst hur många procent som angav ett

Asterisk *

i figurerna markerar att förändring mellan åren är statistisk säkerställd med följande signifikansvärde: *5 procent felmarginal **1 procent felmarginal *** 0,1 procent felmarginal

Asteriks i figurerna som visar alla län markerar bara vilka län som skiljer sig från det nationella urvalet. Detta innebär att det kan ha funnits fler skillnader mellan länen men dessa presenteras inte i denna rapport.

visst svar. För de flesta frågorna följde svaren ingen normalfördelning och därför användes ett icke-parametriskt test för att avgöra om det finns statistiskt signifikanta skillnader mellan år eller mellan det nationella urvalet och svaren från olika län.

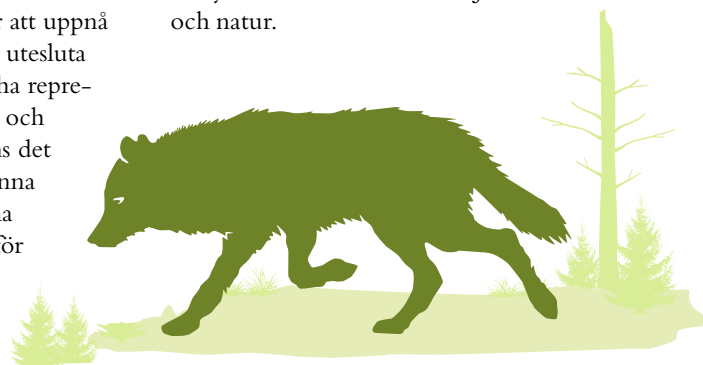
Även om vi implementerade

de högsta standarderna för att uppnå acceptabla svarsfrekvenser, utesluta potentiella fördomar och ha representativa data för varje län och det nationella urvalet, finns det vissa begränsningar för denna studie. Vi frågar inte samma människor över tiden, varför vi inte kan säga att enskilda individer förändra-

de sina attityder över tid utan snarare att representativa svar från en grupp från olika tidpunkter varierar.

I enlighet med detta kan vi inte förutsäga hur stabila trenderna är över tid. De kan vara långvariga förändringar eller tillfälliga förändringar baserat på specifika processer i länet (t.ex. förändringar i förvaltningsstrategier eller rovdjurståtheter). Men det faktum att vi också har svar som varit stabila över 16 år och 4 oberoende undersökningstillfällen visar att undersökningsskallan fungerar och att människor tolkar frågorna på likartat sätt.

Vi kan således med hög sannolikhet säga att resultaten i den här studien motsvarar svenskarnas och boende i deltagande läners attityder och beteenden till djur och natur.

Resultat

Björn

Nästan varannan person i det nationella urvalet tycker mycket om att björn finns i Sverige och ytterligare 30 procent tycker om att den finns. Frågan som mäter existensvärdet för björn har inte förändrats över tid och andelen som var positiva till att björn finns i Sverige var bara 1 procent högre i 2004 års mätning jämfört med 2020 (78 procent). Två län som skiljer ut sig från det nationella urvalet: bosatta i Stockholm var ännu mer positiva där 86 procent tycker om att björn finns medan bosatta i Värmland var något mindre positiva. I Värmland tycker fortfarande en majoritet om att det finns björn i Sverige (67 procent), men en fjärdedel har neutrala attityder och 8 procent ogillar björnens förekomst i Sverige.

Även om det är viktig att mäta existensvärden är det från ett förvaltningsperspektiv mer intressant att förstå hur många personer som skulle kunna acceptera en art i sin närhet. För björn är det exakt hälften av det nationella urvalet som svarade jakan på den frågan. Även om andelen var något högre i 2004 års mätning där 58 procent svarade ”ja, absolut” eller ”ja, kanske” finns det ingen signifikant skillnad över tid. Däremot

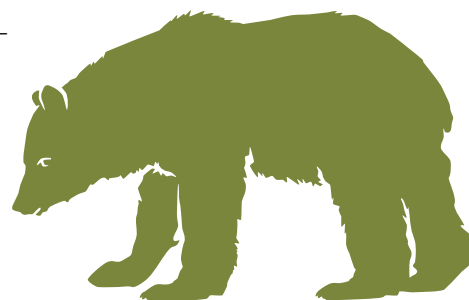
är acceptansen att ha björn i närheten där man bor signifikant högre i Jämtland (65 procent), Dalarna (64 procent) och Gävleborg (62 procent) jämfört med i det nationella urvalet.

Acceptansen för det politiska antalsmålet för björn har varit stabilt över tid. I våra undersökningar har vi anpassat frågorna i enlighet med riksdagens förändrade målsättningar. I 2020 års undersökning frågade vi vad respondenterna tycker om riksdagens mål; 1100–1400 björnar i Sverige. 68 procent anger att målet är acceptabelt, medan 20 procent tycker att antalet björnar ska ökas och 13 procent vill att målet minskas. Angående det nationella antalsmålet för björn skiljer sig fyra län från det nationella urvalet. Det finns en högre andel personer som vill att målsättningen minskas i Jämtland (34 procent), Gävleborg (25 procent) och Västerbotten (22 procent), medan flera bosatta i Stockholm tycker att målet ska ökas (27 procent).

Hälften av alla tillfrågade personer i det nationella urvalet tycker att björn ska få leva i hela Sverige, vilket utgör en ökning jämfört med 2004 där bara 41 procent gav

samma svar. En liknande förändring finns också i flera av de inkluderade länen, till exempel i Jämtland där 57 procent år 2004 svarade att björn ska få leva i hela Sverige jämfört med 77 procent 2020.

Lite förvånande mot bakgrund av dessa förändringar är att rädslan för björn samtidigt har ökat. I det nationella urvalet svarade 53 procent av respondenterna att de är rädda för att möta en björn när de är ute i naturen. 2004 var det 10 procent färre (43 procent) som uttryckte rädsla för björn. Med tanke på att det nationella urvalet inkluderar svaren från flera län där det finns inte finns någon björnpopulation är det inte förvånande att rädslan i vissa län är högre än i det nationella urvalet.

Järv

71 procent är positiva till att järv existerar i Sverige, varav 48 procent tycker mycket om att den finns i landet. Även om det senare motsvarar en ökning av 10 procent jämfört med 2014 och 2004 års mätningar, är det inte en signifikant förändring. Däremot finns det fem län som skiljer ut sig från det nationella urvalet.

På samma sätt som för björn tycker en större andel av bosatta i Stockholm att det är bra att järv finns i Sverige (79 procent). Färre positiva svar än i det nationella urvalet finns i Värmland (62 procent), Norrbotten (62 procent), Västerbotten (60 procent) och i Kronoberg (57 procent).

Att bosatta i Kronoberg hade den lägsta andelen positiva svar till att järv finns i Sverige är förvånande med tanken på att arten inte finns i länet. Även när det gäller frågan om man skulle kunna acceptera att ha järv i närheten där man bor ser vi att respondenter i Kronoberg uttrycker det största motståndet. Endast 53 procent

skulle kunna acceptera det. Men det finns inga signifikanta skillnader mellan någon av länen och det nationella urvalet där 62 procent svarade ”ja kanske” eller ”ja, absolut”. Acceptansen att ha järv i sin närhet verkar variera över tid.

Andelen positiva svar ökade signifikant från 59 procent i 2004 års undersökning till 68 procent i 2014. Därefter vände trenden nedåt med en signifikant nergång till 57 procent positiva svar i 2014 års mätning. I den senaste undersökningen ser vi åter en större andel respondenter som skulle kunna acceptera järv i sin närhet (62 procent) men det skiljer sig inte signifikant från tidigare mätningar. Samtidigt finns det en signifikant högre andel personer som tycker att järv ska få leva i hela Sverige (53 procent)

jämfört med 2004 års mätning (41 procent).

Rädslan för järv är låg och bara 8 procent av alla tillfrågade personer är rädda för att möta en järv när de är ute i naturen. Mer än var femte person (21 procent) tycker även att det politiska antalsmålet för järv borde öka. 70 procent tycker däremot att det befintliga målet (500–600 järvar) är acceptabelt och acceptansen har varit stabil över tid.

Fyra av de elva inkluderade länen skiljer sig signifikant från det nationella urvalet angående frågan om det politiska antalsmålet. Nästan en fjärdedel av bosatta i Jämtland tycker att det nationella målet ska minskas. Liknande önskemål uttrycks av respondenter i Norrbotten (19 procent), Värmland (18 procent) och Västerbotten (15 procent). Även om andra län har liknande siffror när det gäller andelen som tycker att målet ska minskas så finns det inga signifikanta skillnader mellan dessa län och det nationella urvalet.

Lodjur

Åtta av tio personer uttrycker positiva attityder till att lo finns i Sverige. Därmed visar svaren från 2020 års mätning en signifikant ökning av positiva attityder jämfört med 2014 (76 procent) i det nationella urvalet. Liknande mönster fanns även i flera inkluderade län. Till exempel skiljer sig i Jämtland och Västerbotten svaren från 2020 års undersökning från alla tidigare år och visar ett tydligt högre existensvärde för lodjur.

Det finns bara två län som skiljer ut sig från det nationella urvalet: Stockholm, där 87 procent tycker mycket om eller tycker om att lo finns i Sverige, och Kronoberg där respondenter

gav minsta andelen positiva svar (67 procent). Även acceptansen att ha lo i närheten där man bor är högt och andelen som svarade ”ja, kanske” eller ”ja, absolut” låg mellan 71–82 procent i de inkluderade länen och på 75 procent i det nationella urvalet. För just den frågan fanns inga signifikanta skillnader över tid eller mellan länen och det nationella urvalet.

På samma sätt finns det relativt stabila och homogena attityder till det politiska antalsmålet för lodjur. 67 procent av respondenterna anser ett mål på 700–1000 lodjur i Sverige som acceptabelt, medan en fjärdedel (26 procent) tycker att målet ska ökas.

I de inkluderade länen varierar andelen som tycker att det nationella antalsmålet ska ökas mellan 35 procent (Stockholm) och 16 procent (Jämtland). Jämtland är det enda län som visar en signifikant skillnad jämfört med det nationella urvalet.

Baserat på de positiva attityderna till lodjur är det inte förvånande att vi ser en ökning av andelen respondenter som säger att lo ska få leva i hela Sverige (69 procent i 2020 års mätning) och att bara ett fåtal personer uttrycker rädsla för lodjur (11 procent).

Varg

Av de fem stora rovdjuren är vargen den mest kontroversiella arten. En majoritet i det nationella urvalet (69 procent) uppger att de gillar att det finns varg i Sverige, medan 12 procent ogillar eller ogillar starkt att varg existerar i landet, var femte person uttrycker en neutral syn. Dessa värden har varit stabila över tid. Bosatta i Stockholm har en högre acceptans för att varg finns i landet (79 procent) medan signifikant färre positiva svar finns inom fem län: Jämtland (59 procent), Värmland (58 procent), Dalarna (54 procent), Kronoberg (54 procent) och Gävleborg (54 procent). Förutom Kronoberg har dessa län en vargpopulation och tidigare forskning visat att attityderna till varg tenderar att bli mindre positiva ju längre människor samexisterar med arten (Dressel m fl 2015).

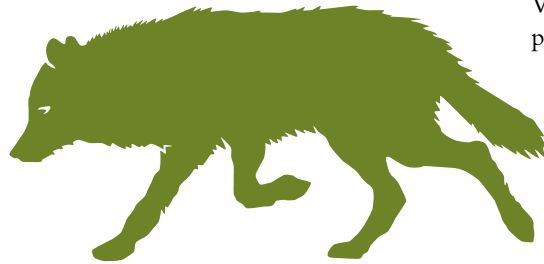
Respondenternas beredskap att ha varg i närheten där de bor har också minskat över tid. I 2004 och 2009 års mätningar var det 60 procent i det nationella urvalet som skulle kunna acceptera vargen i sin närhet. I den senaste undersök-

ningen hade det minskat till 49 procent som svarade ”ja, kanske” eller ”ja, absolut” på den frågan. Intressant nog visade ingen av de inkluderade länen en signifikant skillnad från det nationella urvalet när det gäller människors acceptans av att ha vargar i deras närhet. Dessutom ökade andelen personer som tycker att varg ska få leva i hela Sverige (54 procent), men samtidigt tycker flera att det inte ska finnas vargar där det finns renar (33 procent jämfört med 25–26 procent i tidigare mätningar).

Rädslan för varg har ökat över tid inom det nationella urvalet men är fortfarande mycket lägre än rädslan för att möta en björn. I 2004 års mätning uttryckte en fjärdedel att de är rädda för att möta en varg när de är ute i naturen jämfört med 35

procent i den senaste undersökningen. Det är också viktigt att säga att inte bara rädslan för stora rovdjur har ökat över tid utan också rädslan för andra arter som vildsvin har ökat. Generellt är fler människor i dag rädda för att träffa vilda djur när de är ute i naturen jämfört med för 16 år sen.

Attityderna till det politiska antalsmålet för varg har varit relativt stabilt över tid. Lite mer än hälften av alla tillfrågade (56 procent) tyckte att 170–270 vargar är ett acceptabelt nationellt mål. 16 procent önskar att det befintliga målet minskas mycket eller något och 28 procent skulle föredra en ökning av det nationella antalsmålet för varg. Flera av de län där det finns en etablerad vargpopulation skiljer ut sig från det nationella urvalet. Drygt var femte person i Värmland (19 procent), Dalarna (20 procent), Jämtland (23 procent) och Gävleborg (24 procent) tycker att det nationella målet ska minskas mycket. Det nationella urvalet skiljer sig ytterligare från Västmanland och Norrbotten.

Kungsörn

Kungsörn inkluderas för första gången 2020 i vårt frågeformulär varför vi inte kan redogöra för några förändringar över tid. Däremot ser vi att kungsörnen är det stora rovdjuret som respondenterna hyser de mest positiva attityderna till. 88 procent tycker om att kungsörn finns i Sverige och samma andel skulle

kunna acceptera den i närheten där de bor.

Bosatta i Stockholm är ännu mer positiva till att kungsörn finns i Sverige (96 procent) än det nationella urvalet. Däremot visar respondenter i Örebro en något mindre acceptans till att ha kungsörn i sin närhet (79 procent).

Övergripande frågor för alla stora rovdjur

Som vi beskriver är attityderna om de politiska antalsmålen för alla stora rovdjur relativt stabila, men det förekommer regionala skillnader. Särskilt i län med stora rovdjurspopulationer skiljer sig attityderna jämfört med i nationella undersökningen.

Förutom de specifika antalsmålen är en mycket central fråga vem eller vilka som ska få vara med och bestämma hur de stora rovdjuren sköts. Högst rankad blev Naturvårdsverket (84 procent instämmer delvis eller instämmer helt) följt av länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen, båda med 77 procent stöd. Knappt hälften av alla tillfrågade tyckte att riksdagen (48 procent), lokalbefolkningen (48 procent), jägarna (48 procent), och ännu något färre att domstolarna (32 procent), EU (29 procent) eller polisen (24 procent) ska bestämma om rovdjuren.

För flera av dessa grupper finns också signifikanta förändringar över tid. För både EU och domstolarna ser vi ett ökat stöd i 2020 års mätning jämfört med de tidigare undersökningar. Däremot minskade andelen personer som tycker att lokalbefolkningen ska ha inflytande och bestämma hur stora rovdjur ska skötas. Andelen som ”instämmer helt” att lokalbefolkningen ska vara med har faktiskt halverats under de senaste 16 åren. Liknande trender fanns också i flera av de inkluderade länen.

Tillit till de förvaltande myndigheterna spelar en viktig roll i ett flernivåsystem där olika förvaltningsnivåer hanterar frågorna som berör

stora rovdjur och deras effekter. Vi ser att 61 procent känner tillit till att Naturvårdsverket hanterar vargfrågor med hänsyn till människor i områden med stora rovdjur. Något mindre tillit uttrycks till länsstyrelsen (56 procent) och minst tillit har riksdagen (38 procent).

Det finns olika åsikter om vad som utgör ett acceptabelt levnadssätt för stora rovdjur. Majoriteten tycker att det är oacceptabelt att rovdjuren direkt hotar människor (82 procent), dödar katter eller hundar (72 procent), dödar kor eller får (72 procent) eller dödar renar (61 procent). Däremot finns det delade meningar om det är acceptabelt att rovdjuren dödar hund i samband med jakt, 42 procent instämmer medan 45 procent anser det som oacceptabelt.

En liknande splittring finns i frågan om rovdjuren får passera byar, samhällen, och städer (43 procent instämmer och 42 procent tar avstånd). Just i frågan om byar och städer har det skett en omfattande attitydförändring 2020 jämfört med alla tidigare mätningar där då 74–77 procent tyckte att det var oacceptabelt att stora rovdjur passerar genom samhällen. Vi kan inte utesluta möjligheten att denna förändring delvis kan bero på att kungsörn inkluderats i frågeställningen, men vi ser inte liknande förändringar för de andra frågorna. Till exempel anser mellan 55–61 procent att det är oacceptabelt att rovdjur dödar renar, vilket är stabilt över tid. Däremot tycker en mindre andel personer att det är helt

oacceptabelt att stora rovdjur direkt hotar människor i 2020 års mätning (58 procent) jämfört med resultaten från 2009 (68 procent).

När stora rovdjur hotar

människor eller orsakar andra problem finns det olika åtgärder för att minska problemen. Generellt ser vi över tid en högre beredskap att hantera djuren som orsakar problem. 94 procent stödjer att man sätter upp stängsel för att hindra rovdjuren och 88 procent tycker det är acceptabelt att skrämman iväg rovdjur. Medan majoriteten också stödjer att man flyttar rovdjur som orsakar problem eller märker dem med sändare, finns det 17 procent av respondenterna som är emot båda alternativen. Att man skjuter ”problemdjur” är kontroversiellt och frågan klyver det nationella urvalet i två nästan lika stora delar. Tydligt motstånd finns emellertid för att ta bort ungarna från rovdjuren (88 procent emot) eller att man använder gift för att döda dem (91 procent). Men även för dessa hypotetiska och mer drastiska förvaltningsåtgärder finns en signifikant minskning av motståndet.

I 2020 års mätning var bara 58 procent av respondenterna helt emot att ta bort ungarna, jämfört med 72 procent 2004. Ett annat exempel är alternativet ”skjuter problemdjur” där andelen personer som stödjer detta ökade signifikant från 37 till 51 procent under de fyra mätåren. Skydds jakt på kungsörn som orsakar problem anses som acceptabelt av 54 procent av det nationella urvalet. ➤

➤ I vårt frågeformulär 2020 inkluderades också mer övergripande frågor om jakt på stora rovdjur. Resultaten visar att majoriteten anser att det är acceptabelt att reglera antal björnar (63 procent), järvar (61 procent), lodjur (57 procent) och vargar (62 procent) med hjälp av jakt, medan 18–23 procent svara ”vet inte” för de olika arterna.

Samma fråga ställdes angående varg redan 2014, och det finns ingen signifikant förändring i svaren inom det nationella urvalet. Däremot finns det en signifikant ökning av andelen som svarade ”ja” i flera av de inkluderade länen.

Acceptans för jakt på stora rovdjur beror också mycket på anledningen till jakten. Om det handlar om att rovdjuren har sökt sig in i tätbefolkade områden anser 81 procent av respondenterna att jakt är acceptabelt, och 71 procent anser det acceptabelt att begränsa rovdjurens antal och utbredning genom jakt om man vill minska risken att rovdjuren tar

tamdjur. Däremot anses människors rädsla eller att rovdjuren konkurrerar med människan om det jaktbara viltet inte som en lika acceptabel anledning av majoriteten av respondenterna. 85 procent av det nationella urvalet tycker att djurägare ska få full ekonomisk ersättning för rovdjursrivna djur och 57 procent tycker även att djurägares rätt att döda rovdjur för att skydda sina djur ska ökas. Svaren till båda dessa frågor har varit relativt stabilt över tid.

87 procent tycker det är viktig att Sverige uppfyller internationella avtal vad gäller bevarandet av stora rovdjur. Illegal jakt kan vara ett hot mot stora rovdjur och 86 procent av det nationella urvalet anser att man ska få en belöning om man rapporterar illegal jakt. Andelen som stödjer den idén har därmed signifikant ökat jämfört med resultaten från 2014 års undersökning (76 procent stöd).

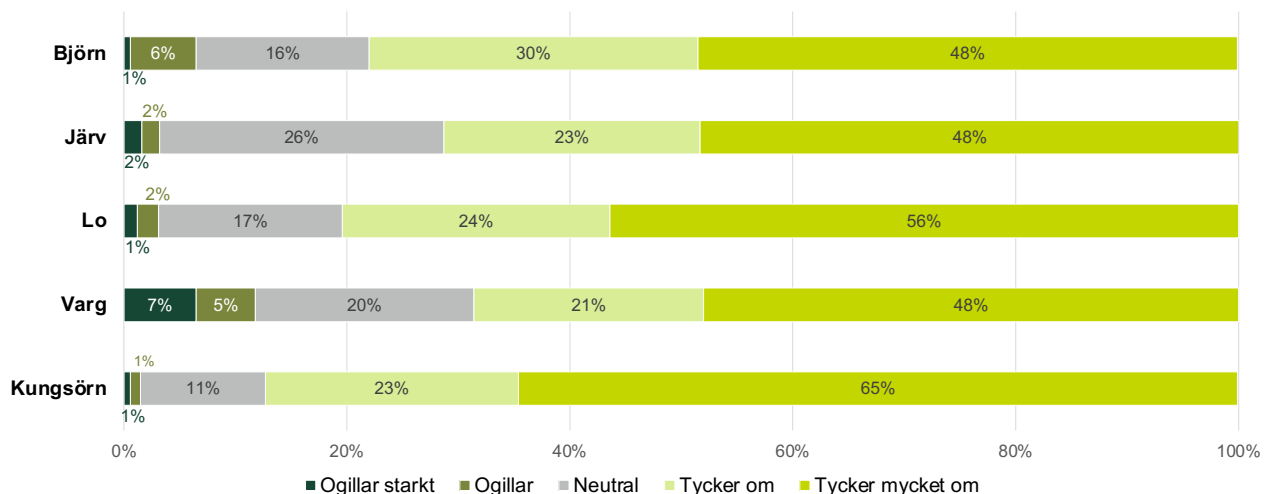
Att sprida kunskap och att informera om förvaltningsprocesser är en

viktig del i arbetet med stora rovdjur och deras förvaltning och det finns flera tänkbara sätt hur allmänheten kan informera sig om dessa ämnen. Sedan 2014 inkluderade vi en fråga där vi ber respondenterna att ange vilka informationskällor som är viktiga när de söker information om stora rovdjur.

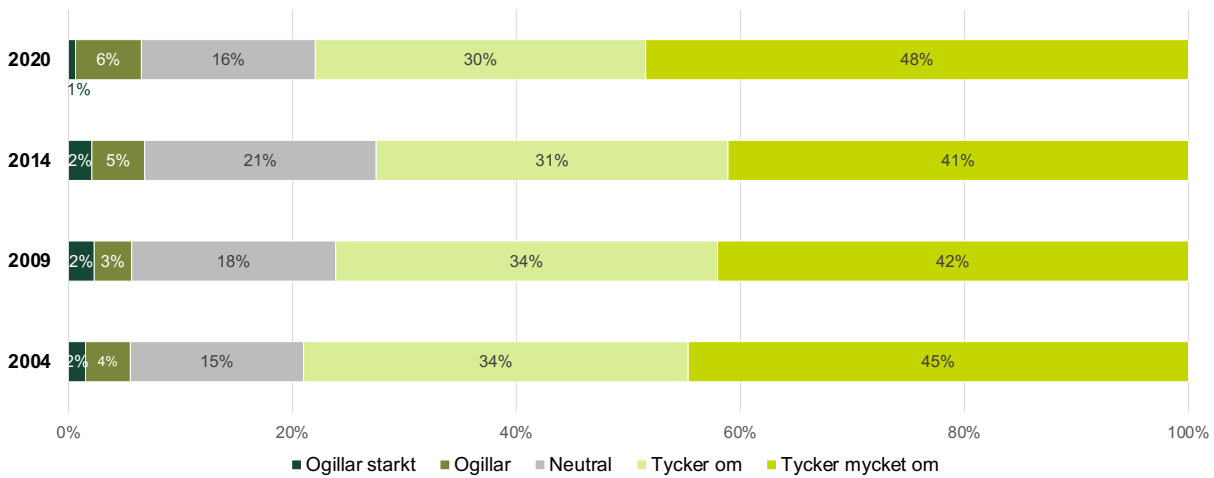
Resultaten från 2020 års undersökning visar en tydlig trend där fler personer använder sig av digitala media. Det finns en signifikant ökning av andelen personer som använder sig av nyhetsmedier på internet (59 procent), sociala medier (33 procent), och myndigheters hemsidor (18 procent). Däremot finns det en signifikant minskning i användning av TV (78 procent), radio (44 procent), lokaltidningen (34 procent) och rikstidningen (21 procent). Även familj och vänner har en mindre betydelse för att informera sig om rovdjur, 2014 placerades de på andra plats efter TV men är nu rankad efter nyhetsmedier på internet.

Synen på stora rovdjur

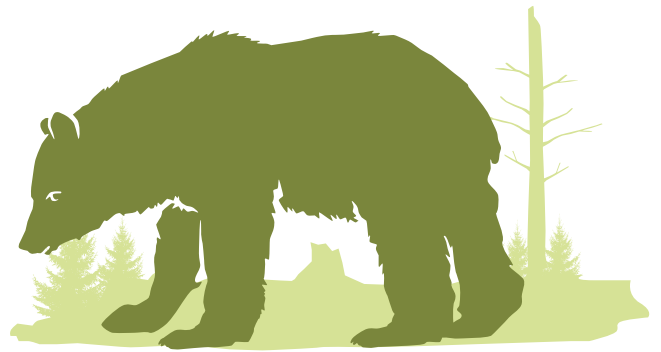
Vad tycker du om att björn, järv, lo, varg och kungsörn finns i Sverige?

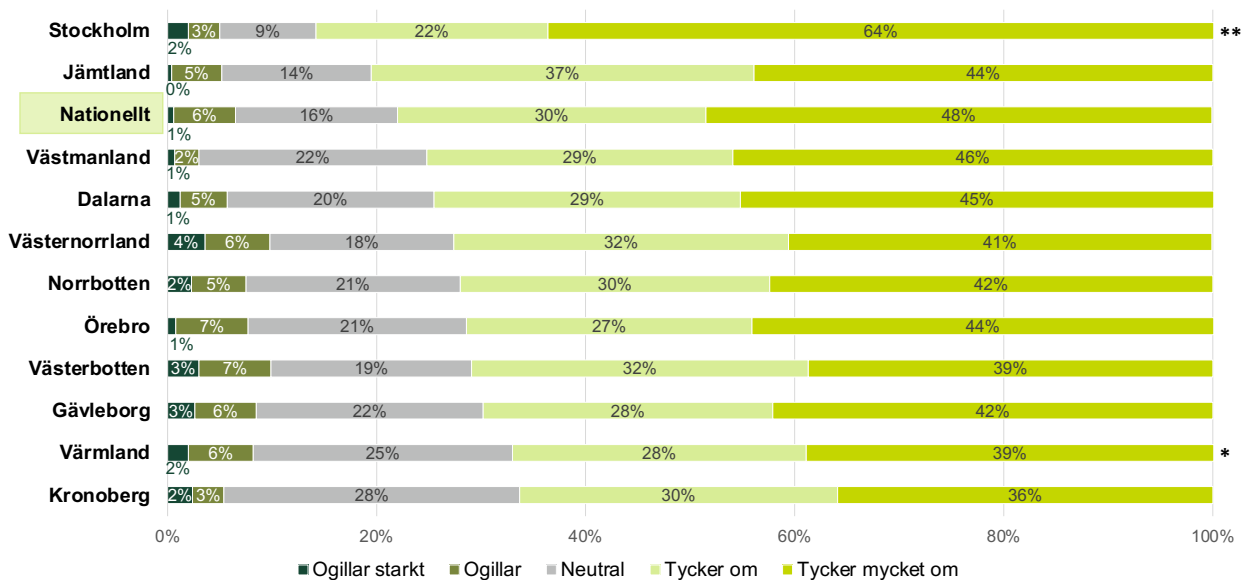
Vad tycker du om att björn finns i Sverige?

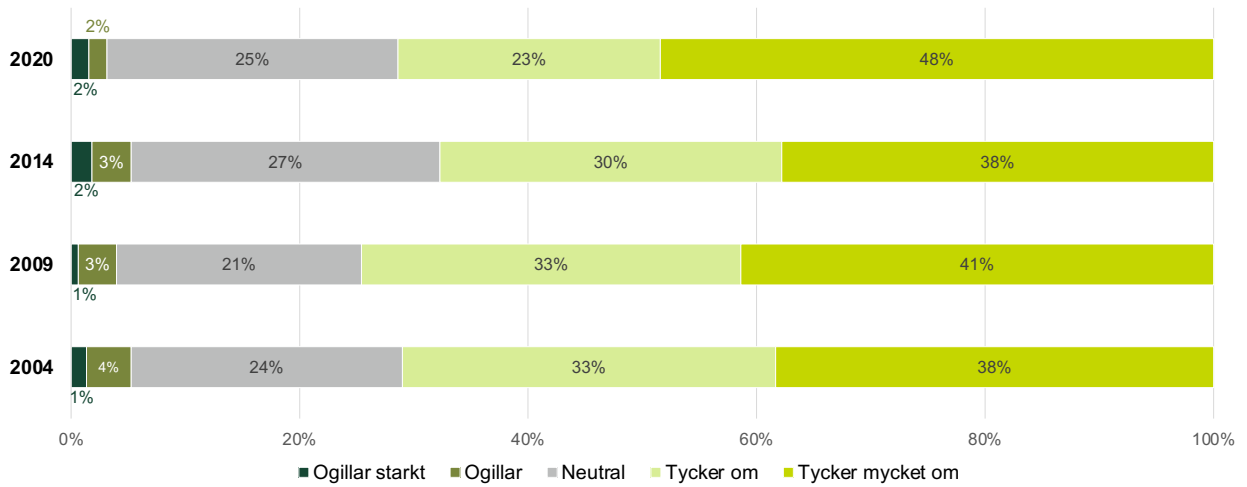
- Figuren ovan visar att attityder till björnar har varit relativt stabila över tid, och 2020 är det mer än tre fjärdedelar av den svenska befolkningen som tycker om att björnar finns i Sverige.

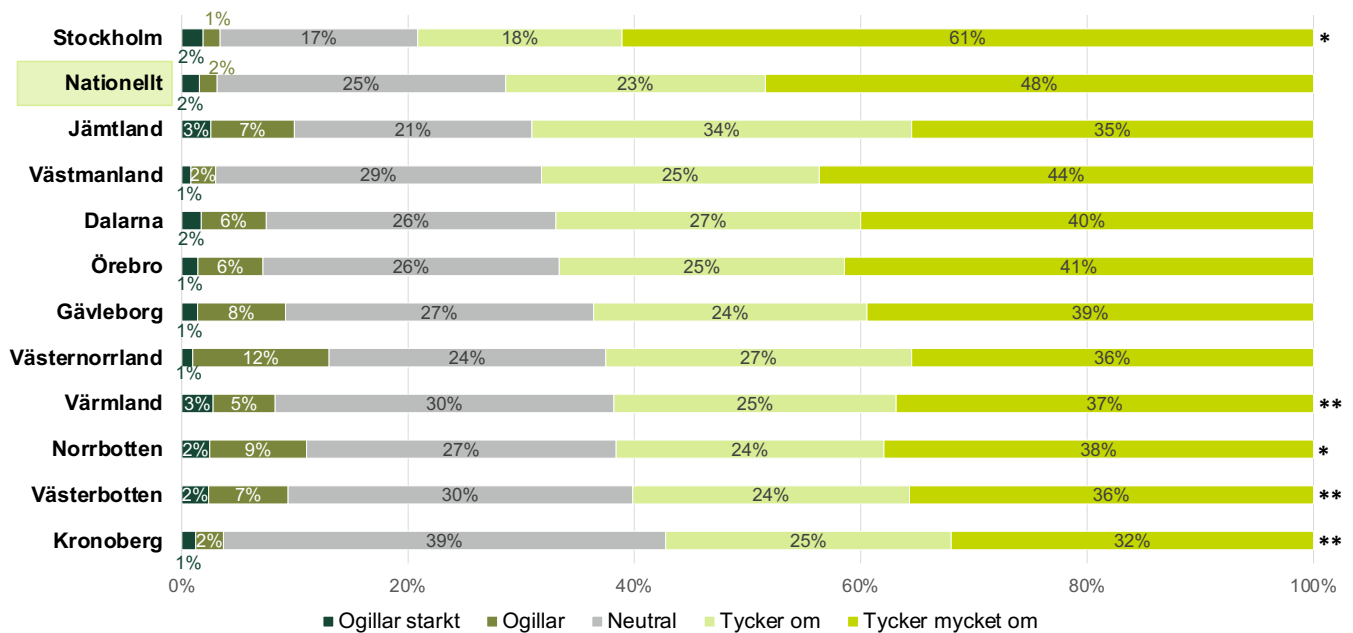
Vad tycker du om att björn finns i Sverige?

Vad tycker du om att järv finns i Sverige?

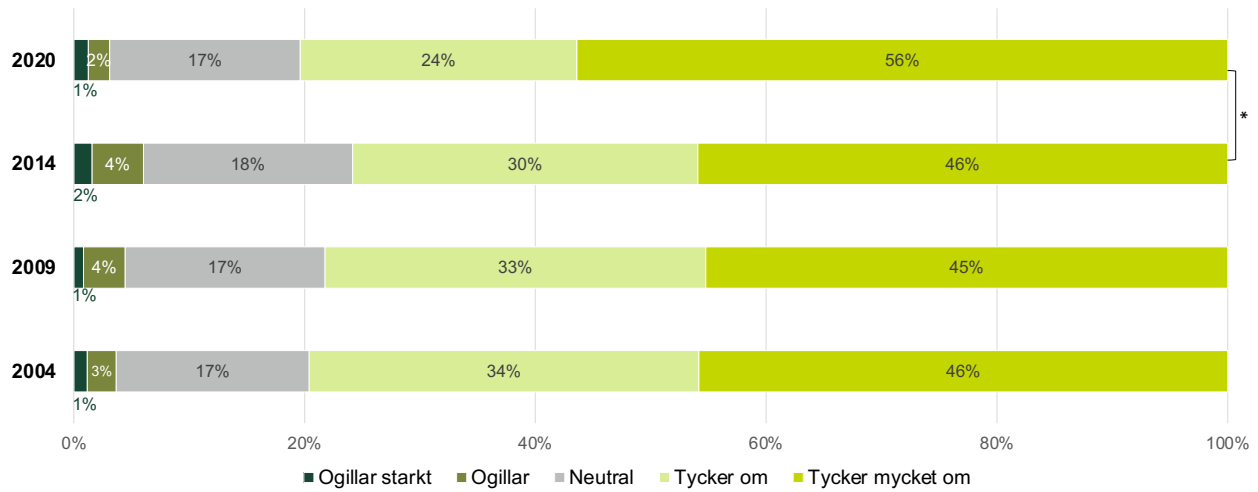

Vad tycker du om att järv finns i Sverige?

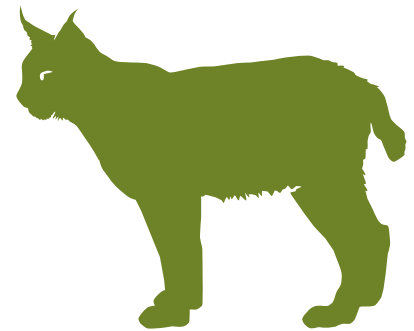

- Fem län skiljer ut sig från det nationella urvalet: färre positiva svar finns i Värmland (62 procent), Norrbotten (62 procent), Västerbotten (60 procent) och i Kronoberg (57 procent), medan en större andel av bosatta i Stockholm tycker att det är bra att järv finns i Sverige (79 procent).

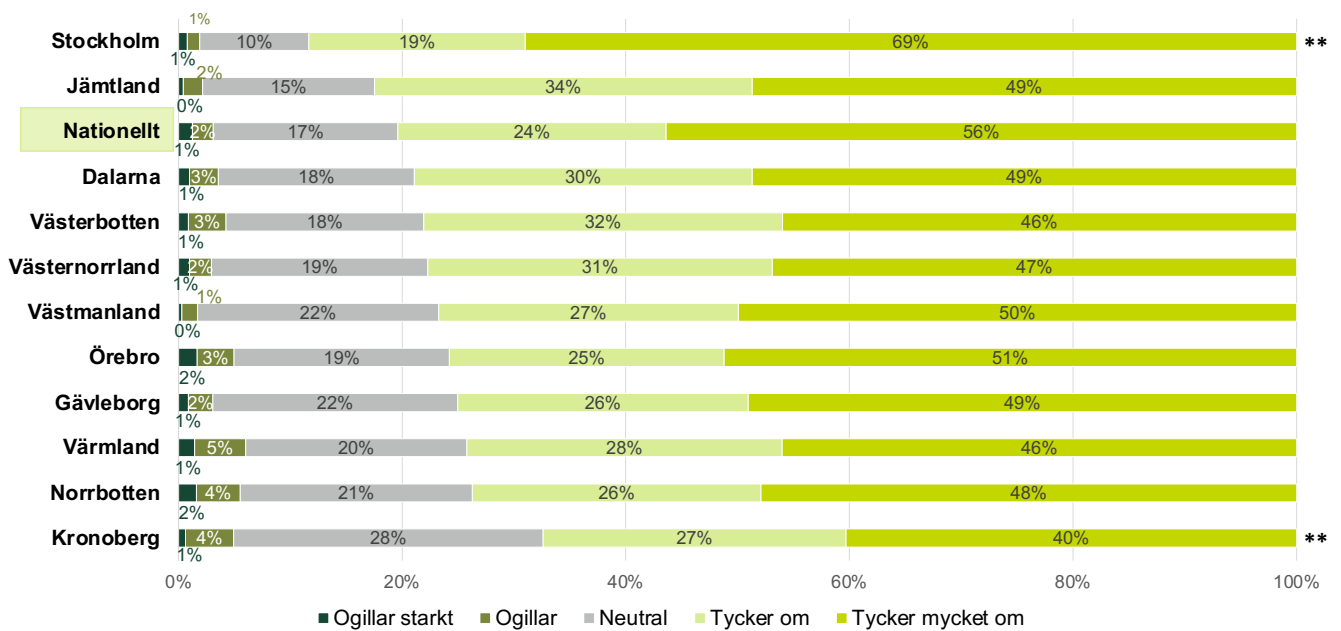
Vad tycker du om att lo finns i Sverige?

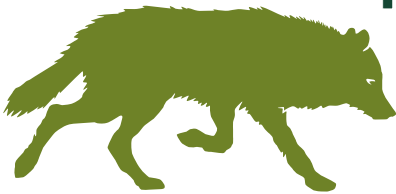
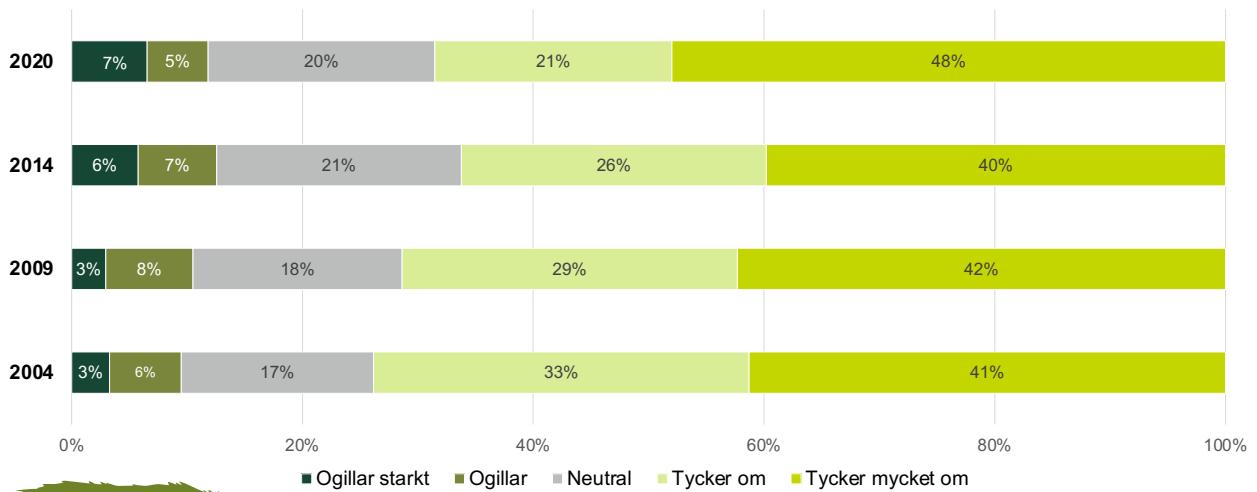
- Andelen som tycker om att lodjur finns i Sverige har ökat från 76 procent år 2014 till 80 procent 2020.

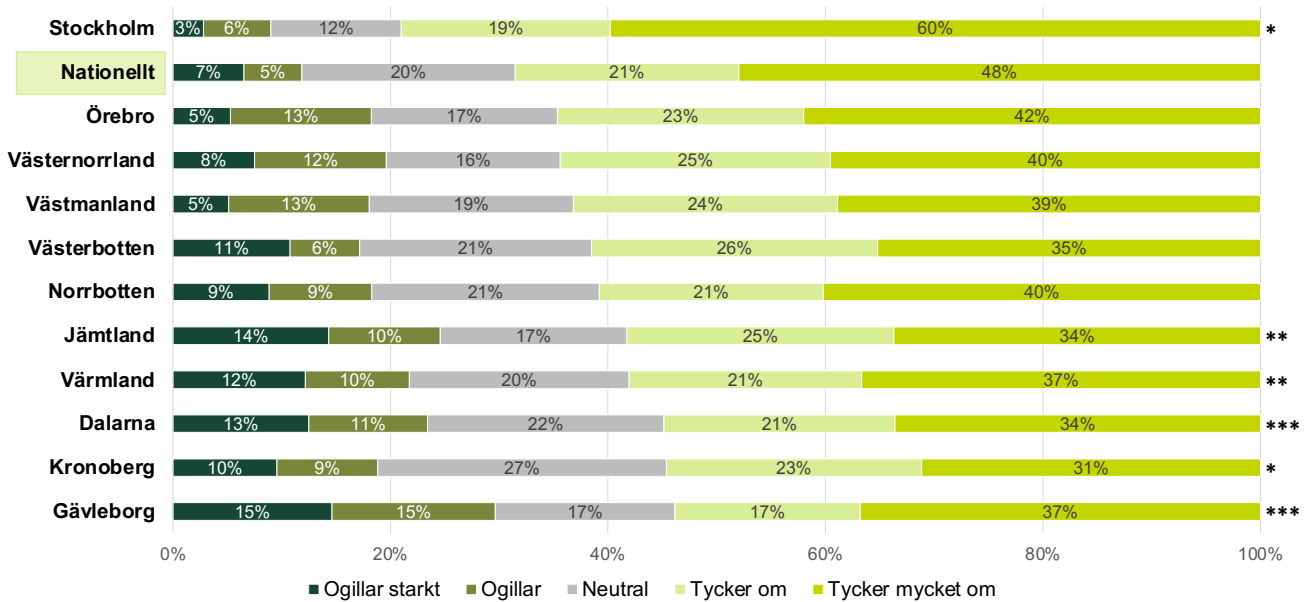
Vad tycker du om att lo finns i Sverige?

Vad tycker du om att varg finns i Sverige?

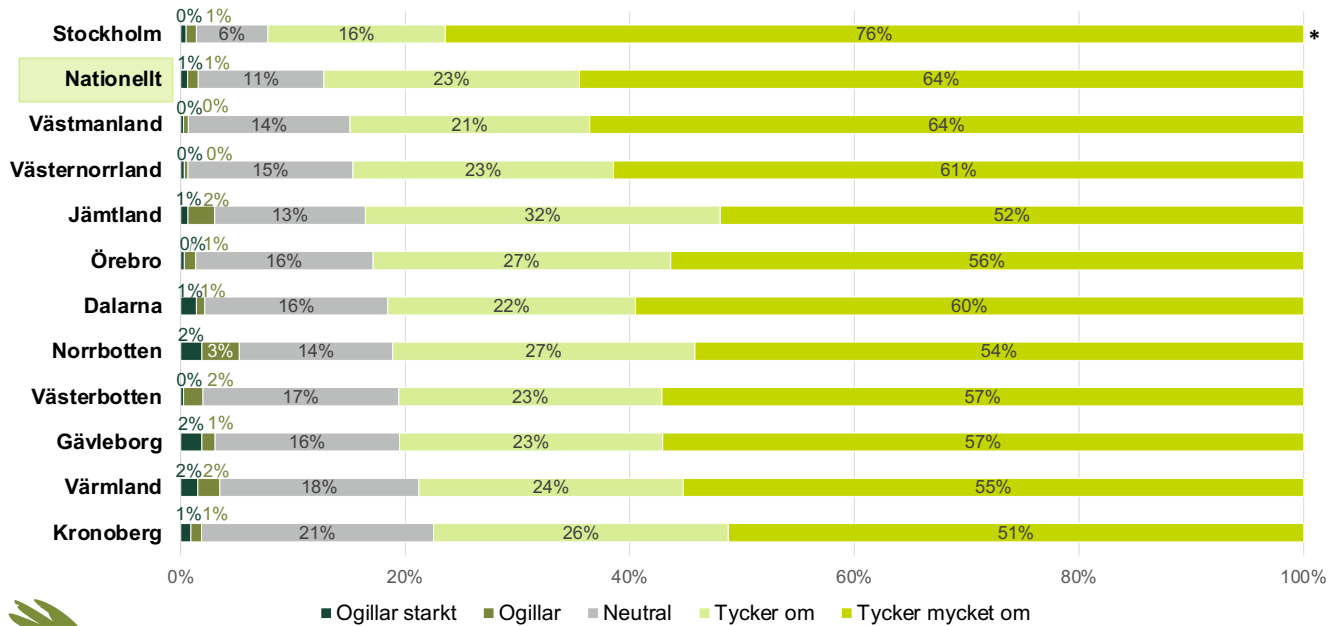

Vad tycker du om att varg finns i Sverige?

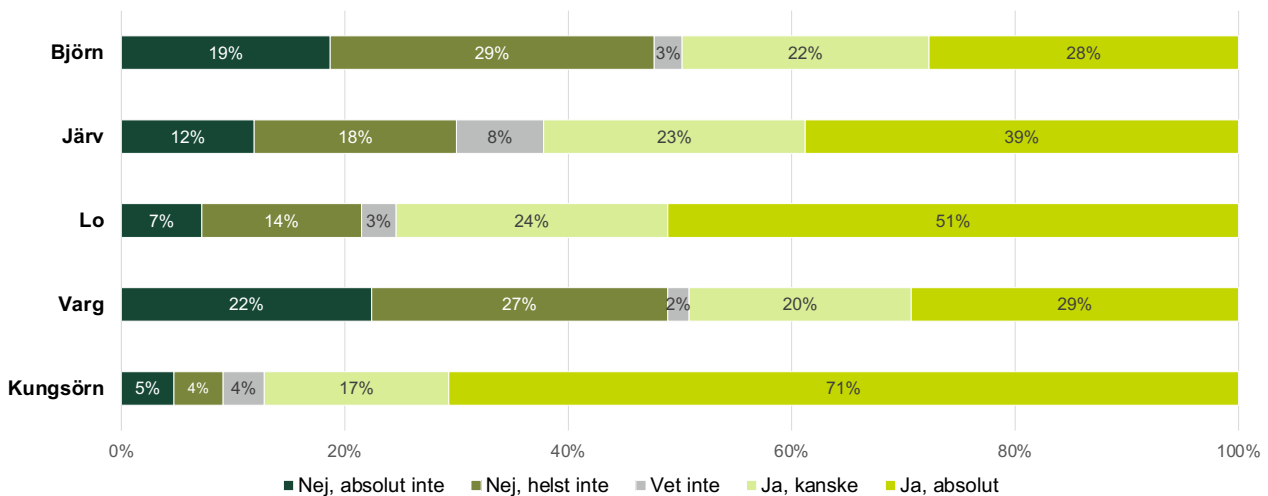
- Attityder till varg har varit relativt stabila över tid inom det nationella urvalet, med endast mellan 9 till 13 procent (mätningar från respektive år 2004, 2014) som inte gillar att varg finns i Sverige.

Vad tycker du om att kungsörn finns i Sverige?

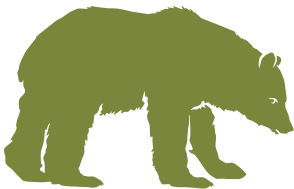
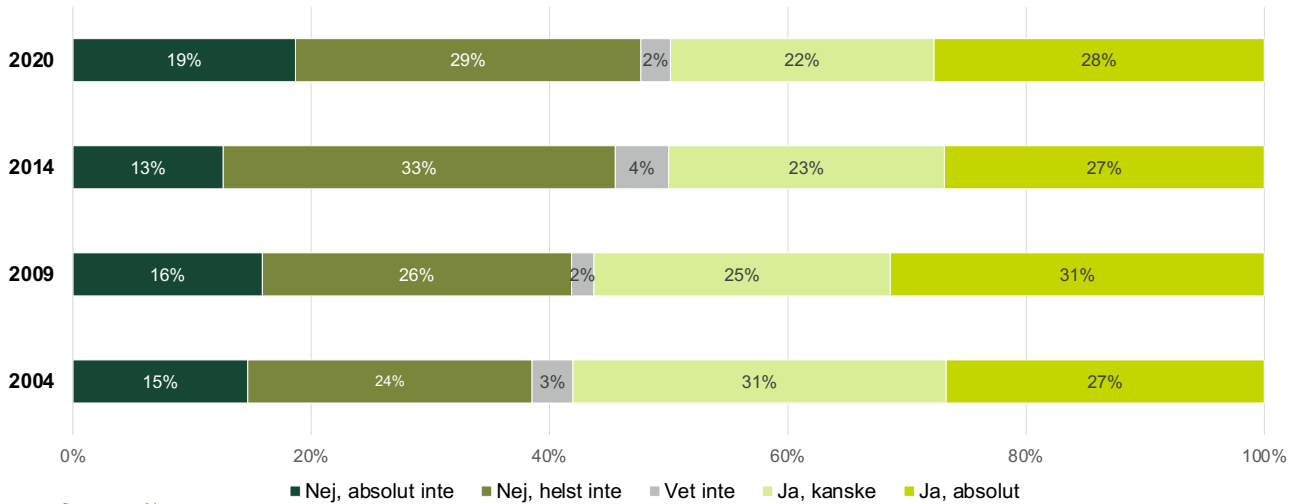
- Majoriteten av respondenterna anser att det gällande politiska antalsmål för alla stora rovdjur är acceptabelt. För kungsörn finns det största stödet för en ökning av de nationella målsättningarna.

Skulle du kunna acceptera att ha något av dessa rovdjur i närheten där du bor?

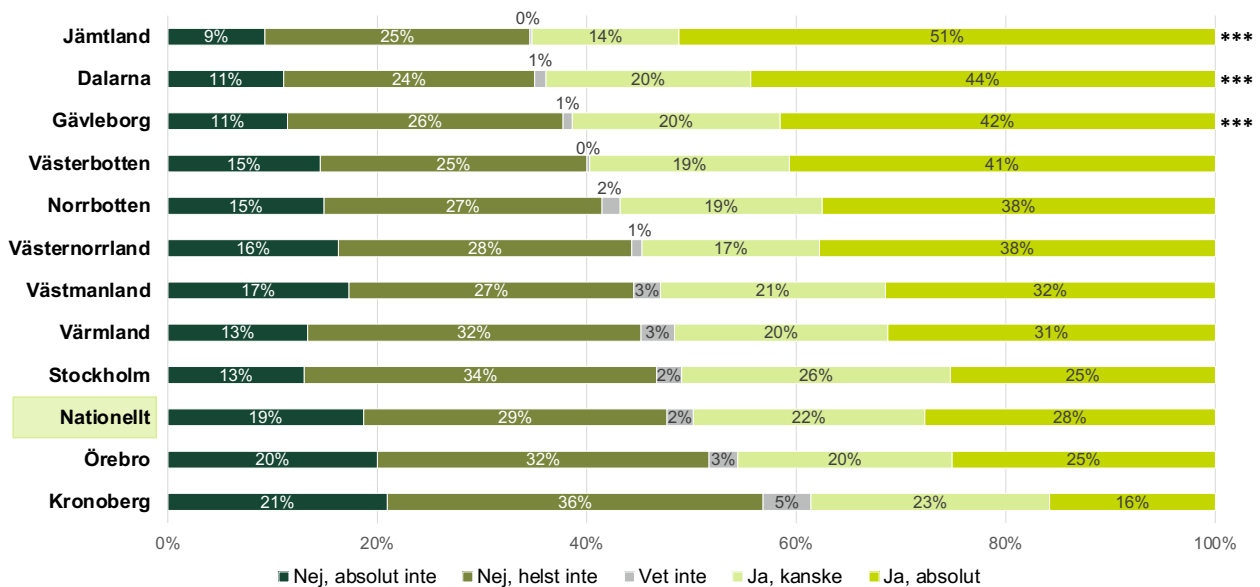

- Som figuren ovan visar, finns det en hög andel personer som skulle acceptera att ha kungsörn i närheten av där de bor (88 procent), följt av tre fjärdedelar som skulle acceptera lodjur i närheten. 62 procent skulle acceptera att ha järv i närheten, och 50 % skulle acceptera björn, och 49 procent skulle acceptera att ha varg i närheten av där de bor.

Skulle du kunna acceptera att ha björn i närheten där du bor?

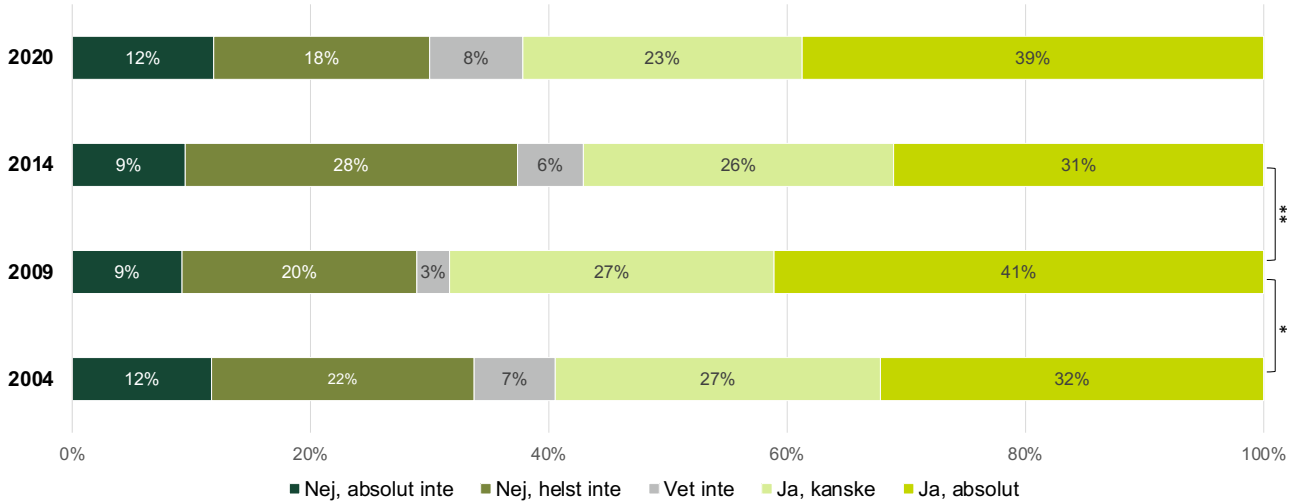

Skulle du kunna acceptera att ha björn i närheten där du bor?

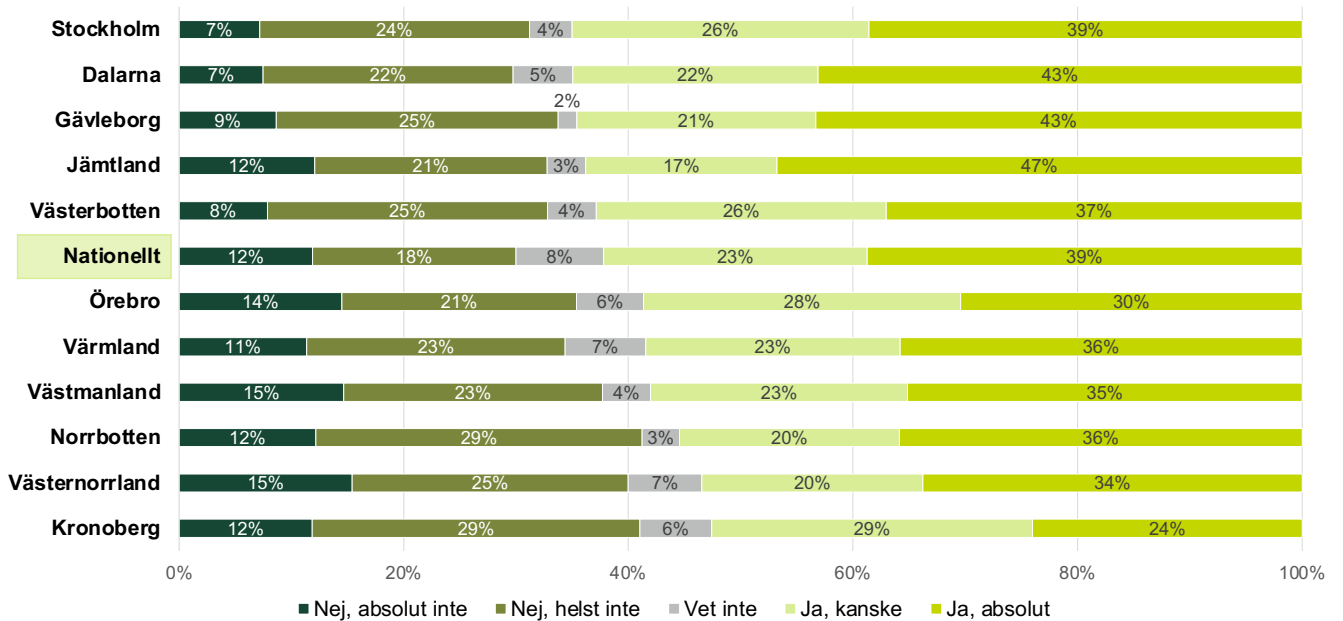

- I Jämtland (65 procent), Dalarna (64 procent) och Gävleborg (62 procent) finns det ett högre beredskap att ha björn i närheten där man bor jämfört med det nationella urvalet (50 procent)

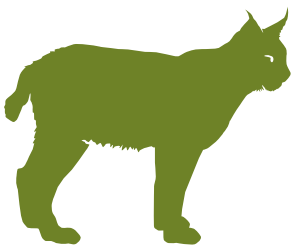
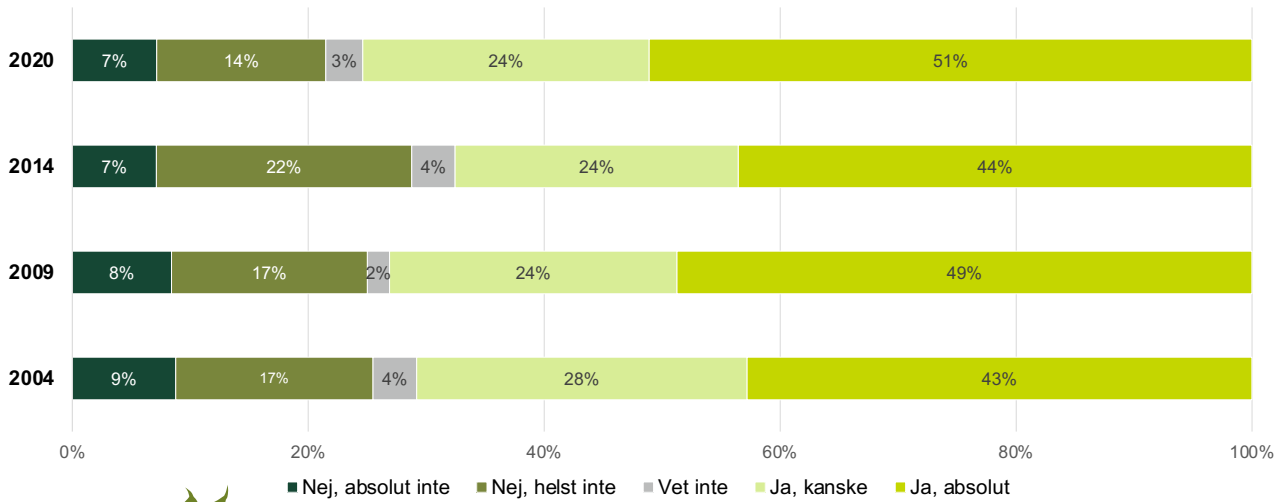
Skulle du kunna acceptera att ha järv i närheten där du bor?

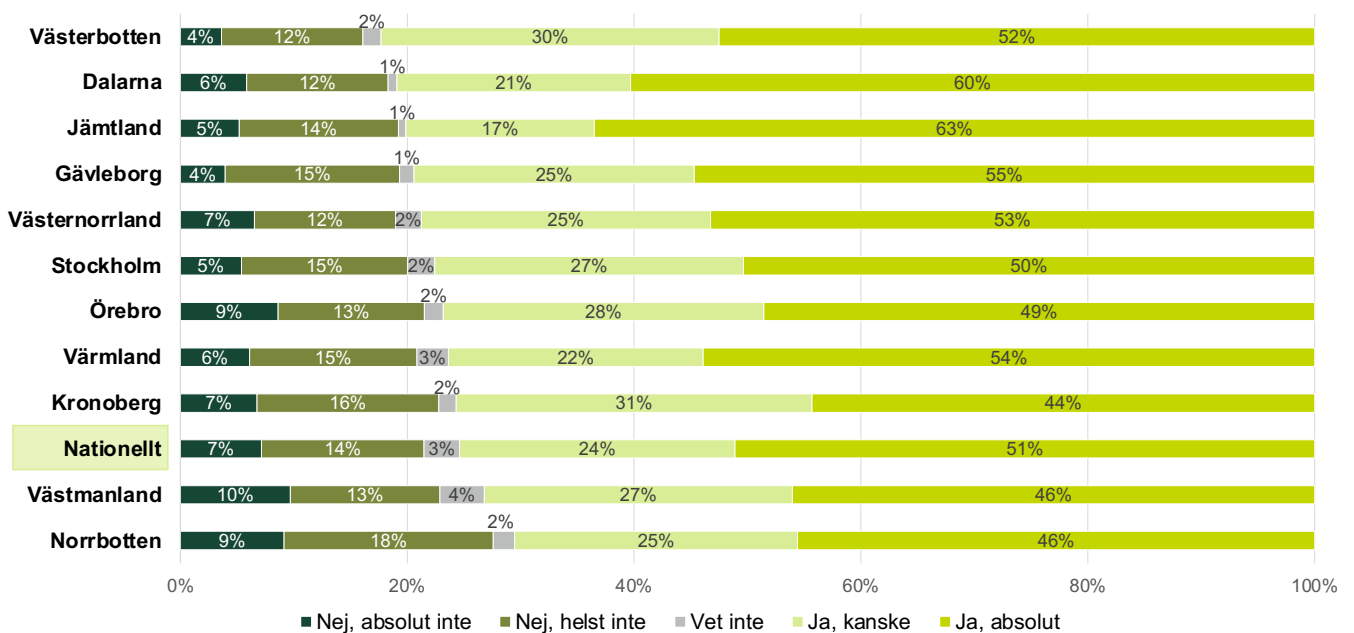
Skulle du kunna acceptera att ha järv i närheten där du bor?

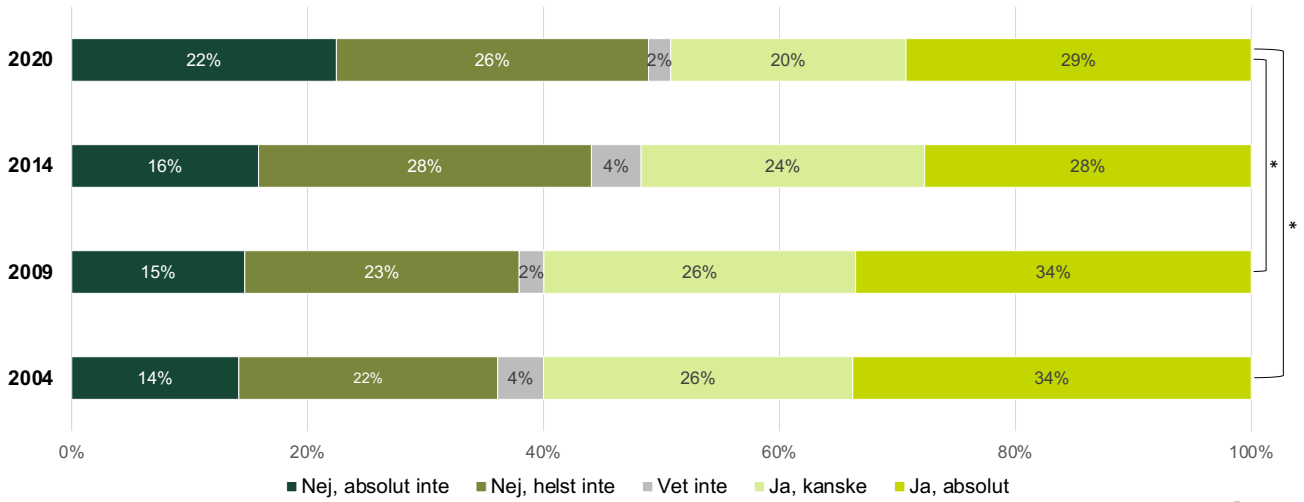
Skulle du kunna acceptera att ha lo i närheten där du bor?

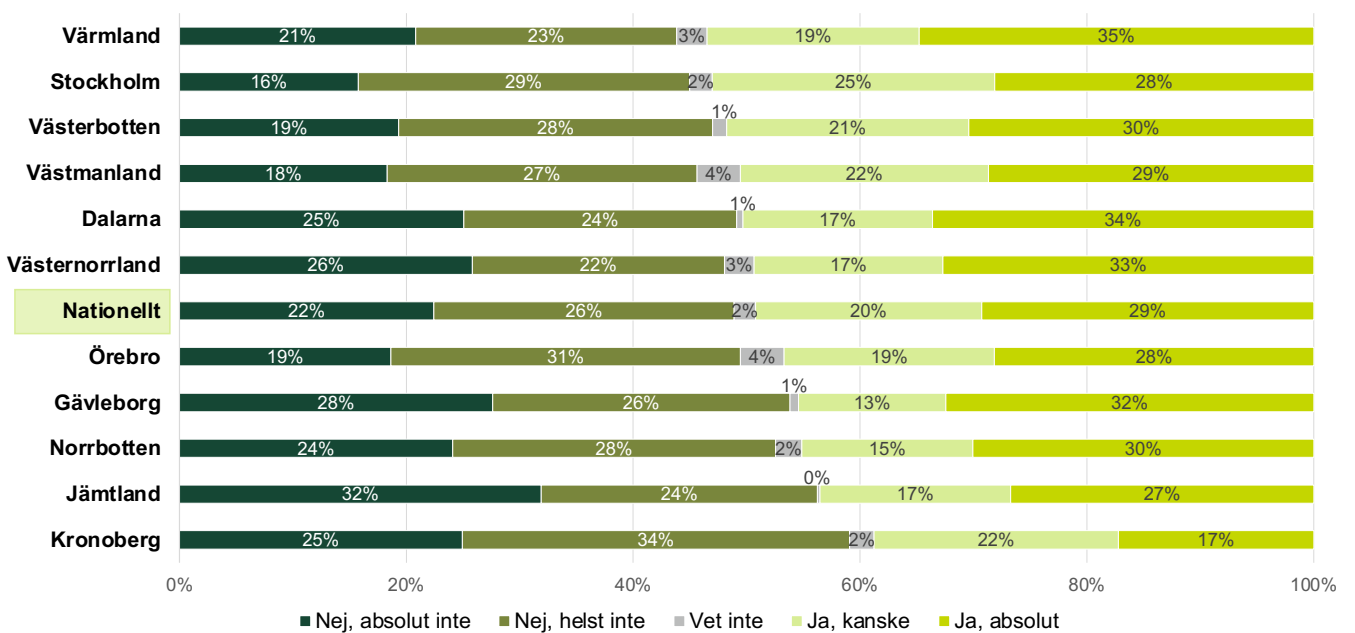
Skulle du kunna acceptera att ha lo i närheten där du bor?

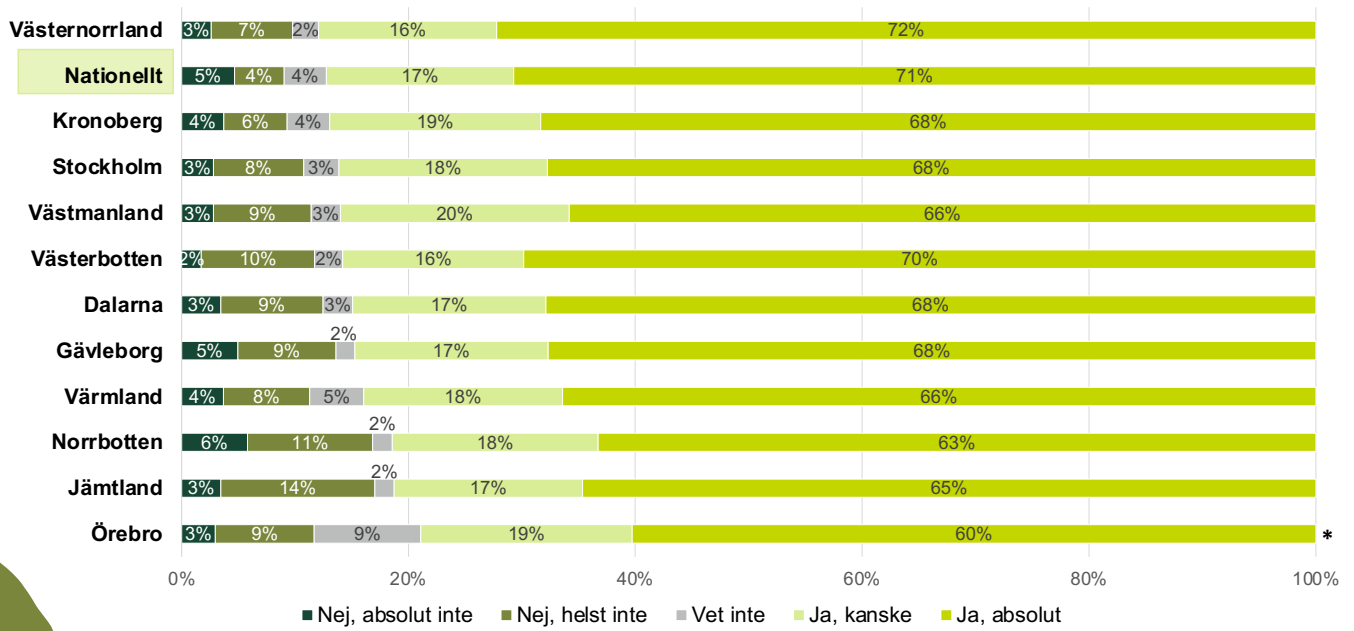
Skulle du kunna acceptera att ha varg i närheten där du bor?

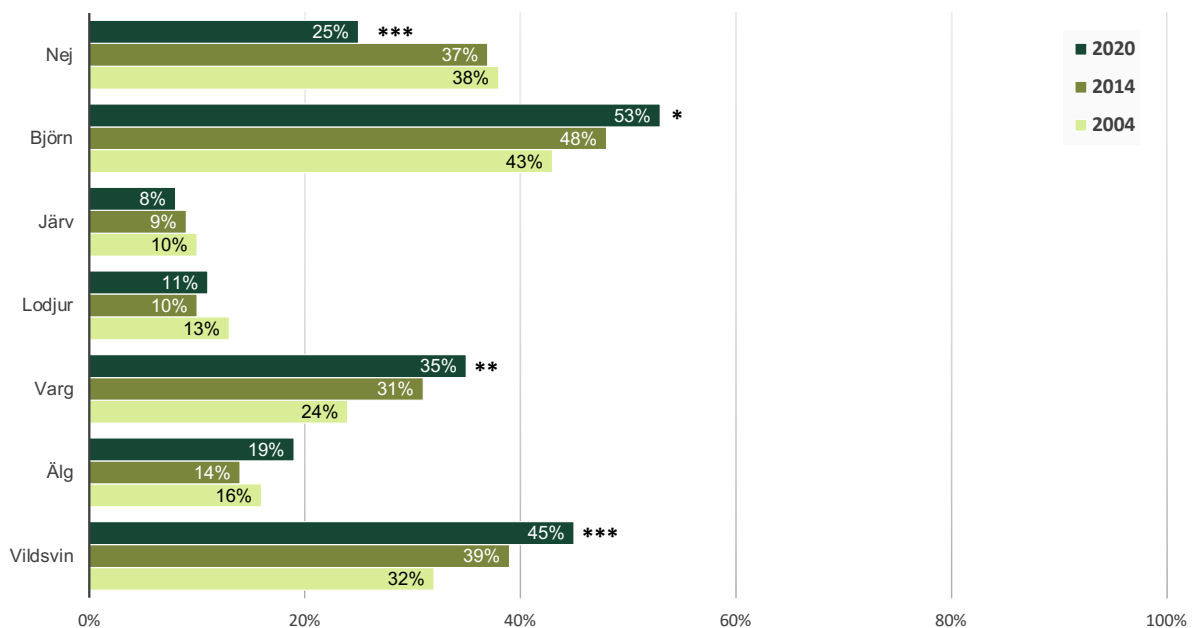
Skulle du kunna acceptera att ha varg i närheten där du bor?

Skulle du kunna acceptera att ha kungsörn i närheten där du bor?

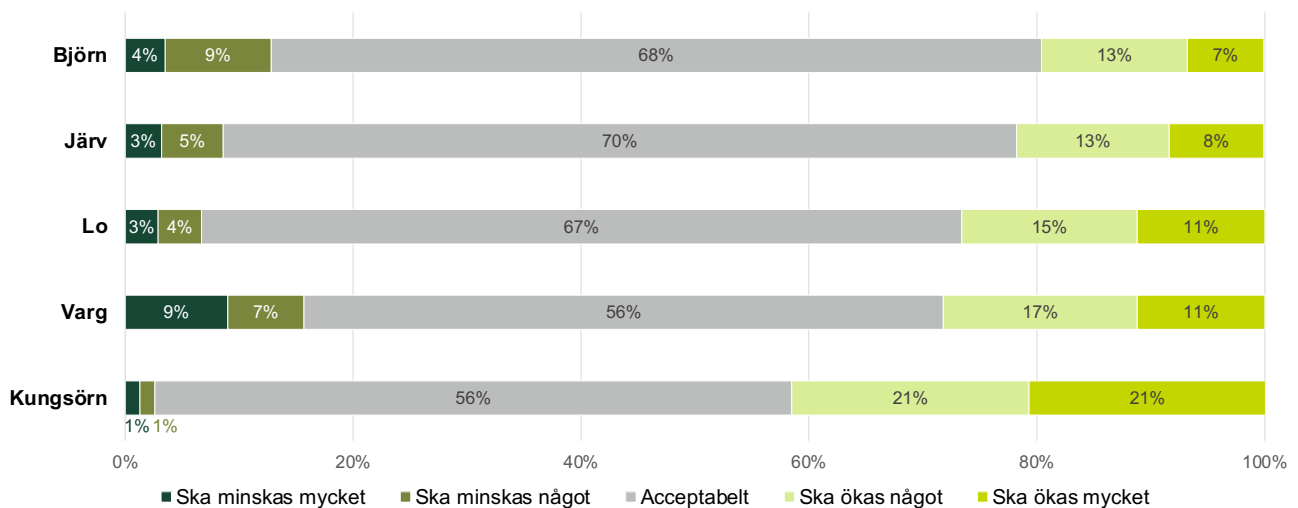

Finns det några vilda djur som du är rädd för att möta när du är ute i naturen?

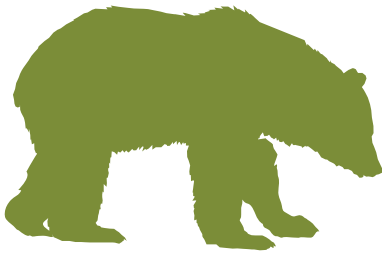
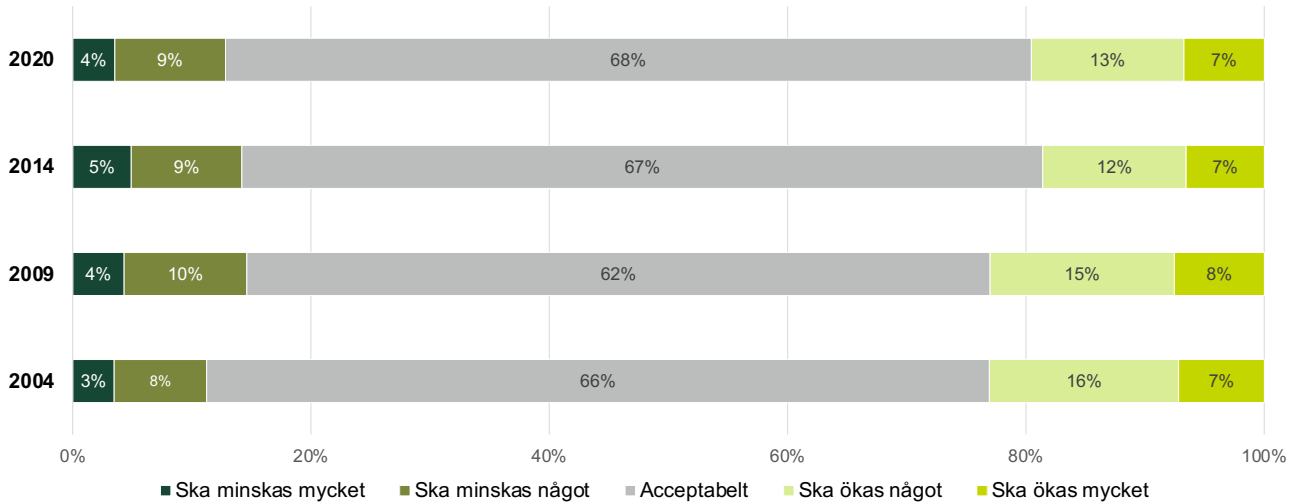

Synen på den övergripande rovdjurspolitiken

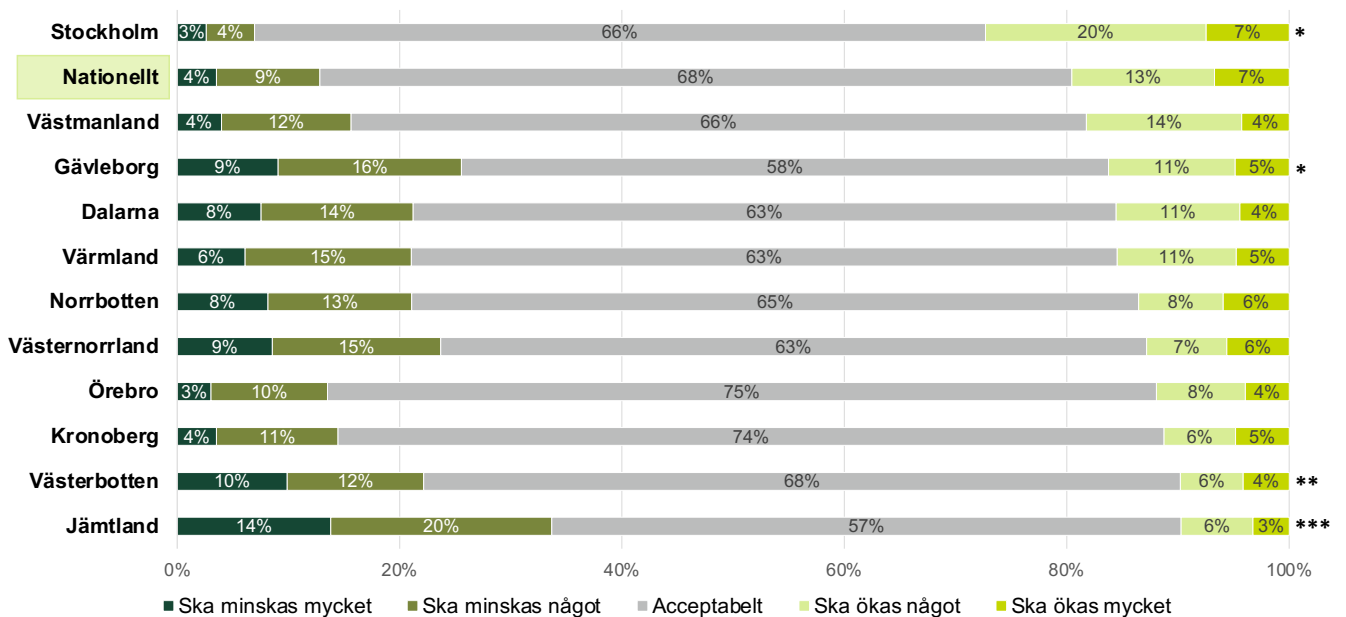
Riksdagen har bestämt hur många stora rovdjur vi ska ha i Sverige. Målen motsvarar 1100–1400 björnar, 700–1000 lodjur, 500–600 järvar, 170–270 vargar och 300 kungsörnar. Vad anser du om de beslutade målen för rovdjur i Sverige?

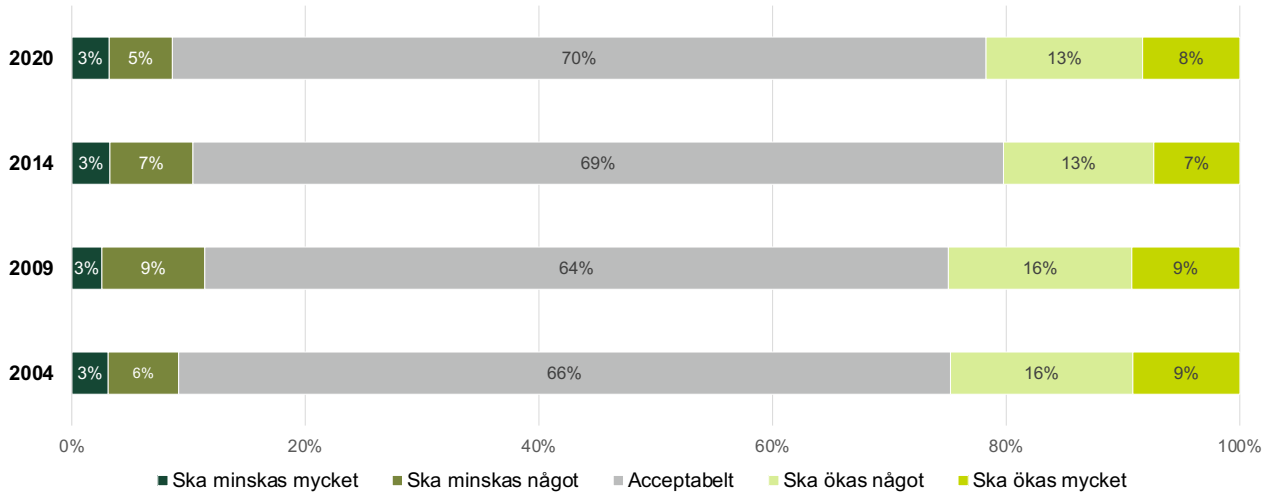
**Riksdagen har bestämt hur många stora rovdjur vi ska ha i Sverige.
Målen motsvarar... Vad anser du om de beslutade målen för björn i Sverige?**

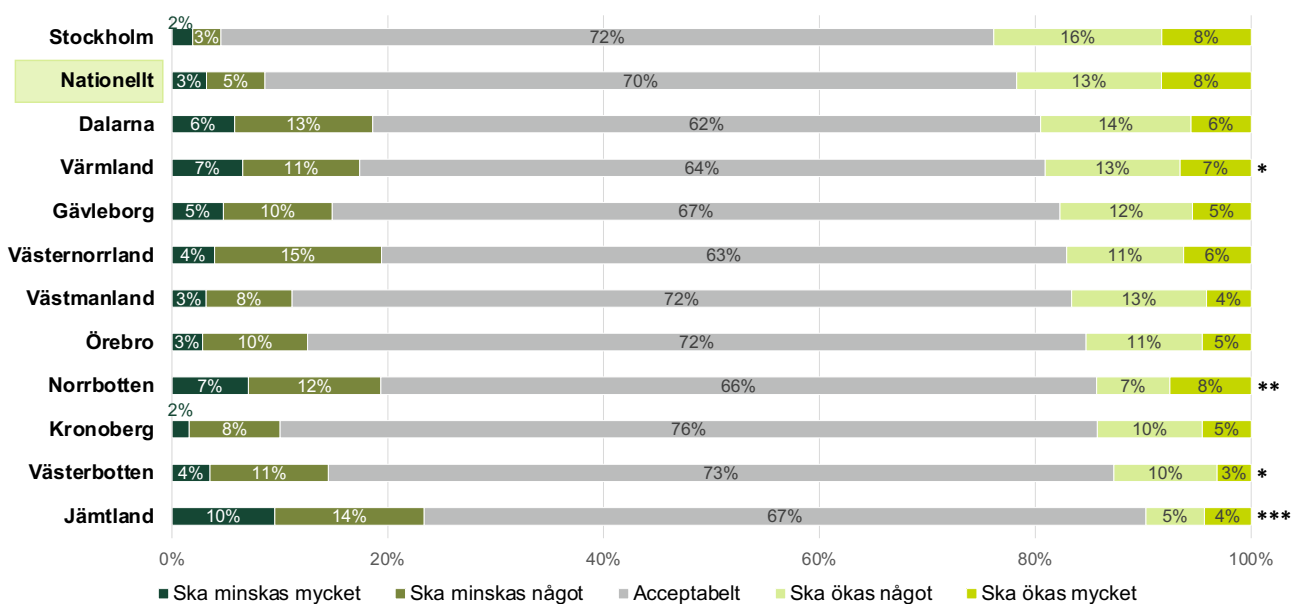
Vad anser du om de beslutade målen för björn i Sverige?

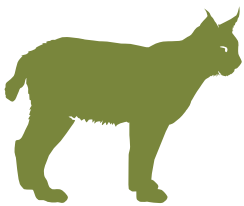
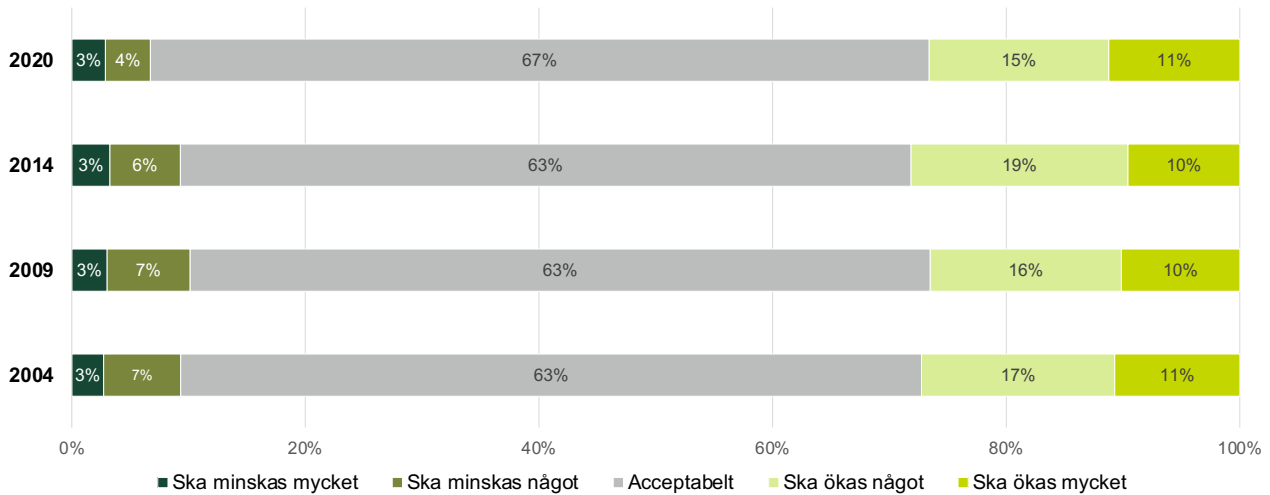
**Riksdagen har bestämt hur många stora rovdjur vi ska ha i Sverige.
Målen motsvarar... Vad anser du om de beslutade målen för järv i Sverige?**

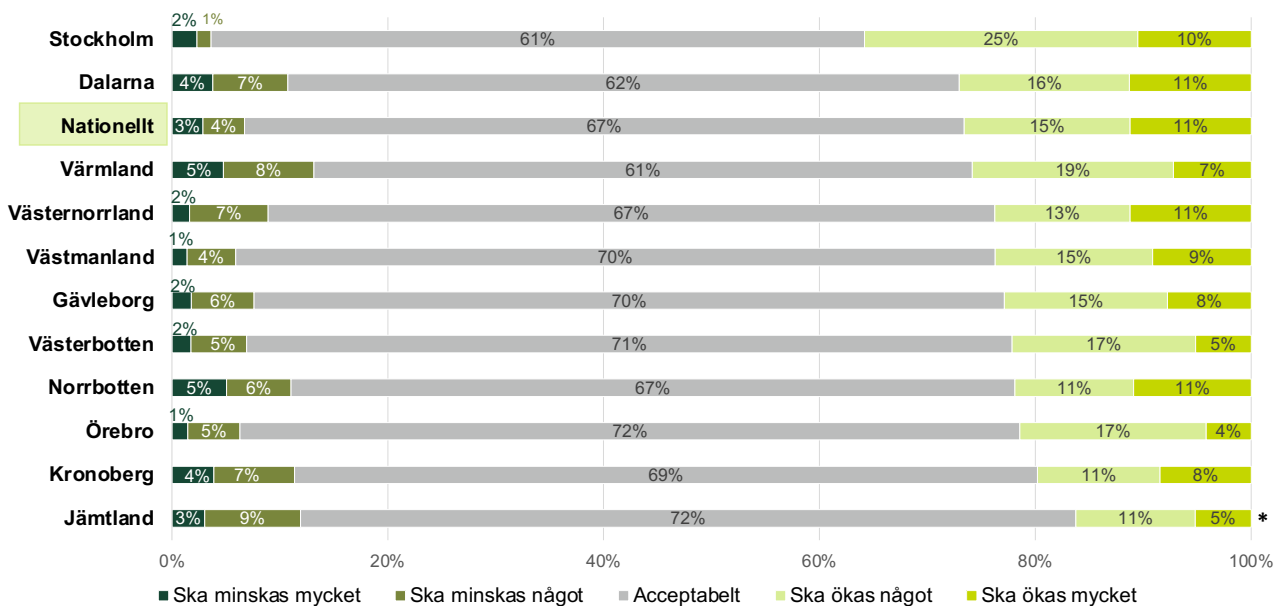
Vad anser du om de beslutade målen för järv i Sverige?

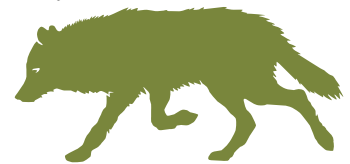
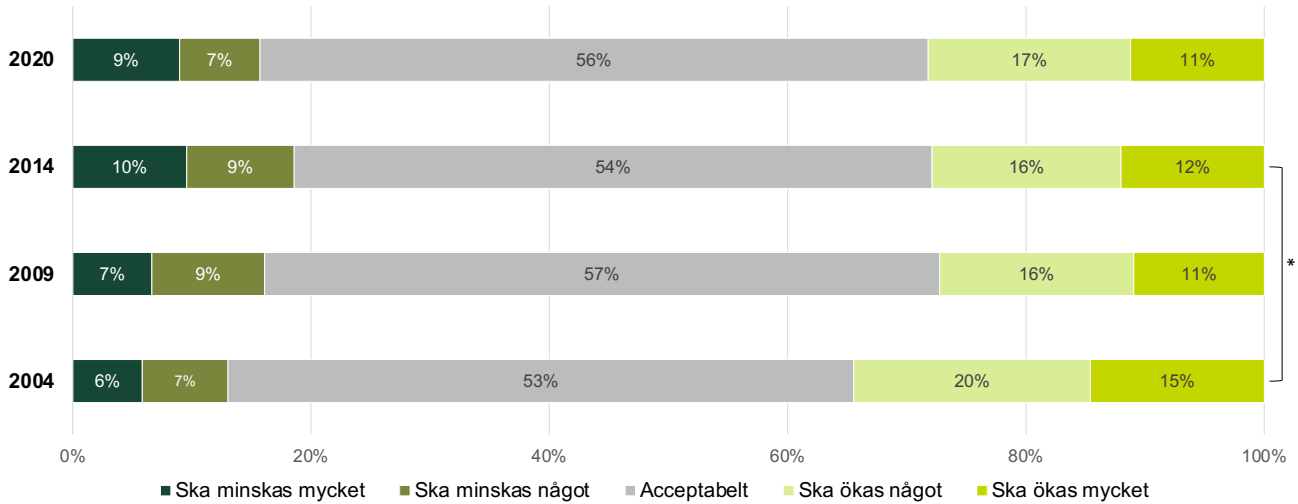
**Riksdagen har bestämt hur många stora rovdjur vi ska ha i Sverige.
Målen motsvarar... Vad anser du om de beslutade målen för lo i Sverige?**

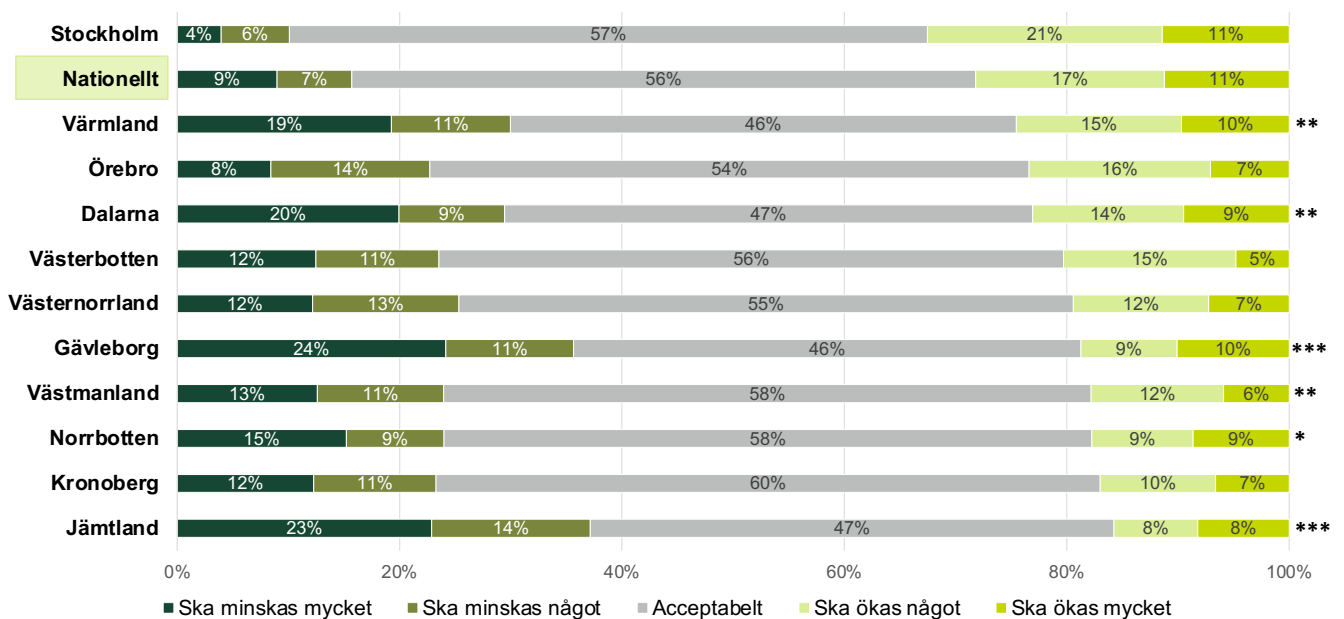
Vad anser du om de beslutade målen för lo i Sverige?

**Riksdagen har bestämt hur många stora rovdjur vi ska ha i Sverige.
Målen motsvarar... Vad anser du om de beslutade målen för varg i Sverige?**

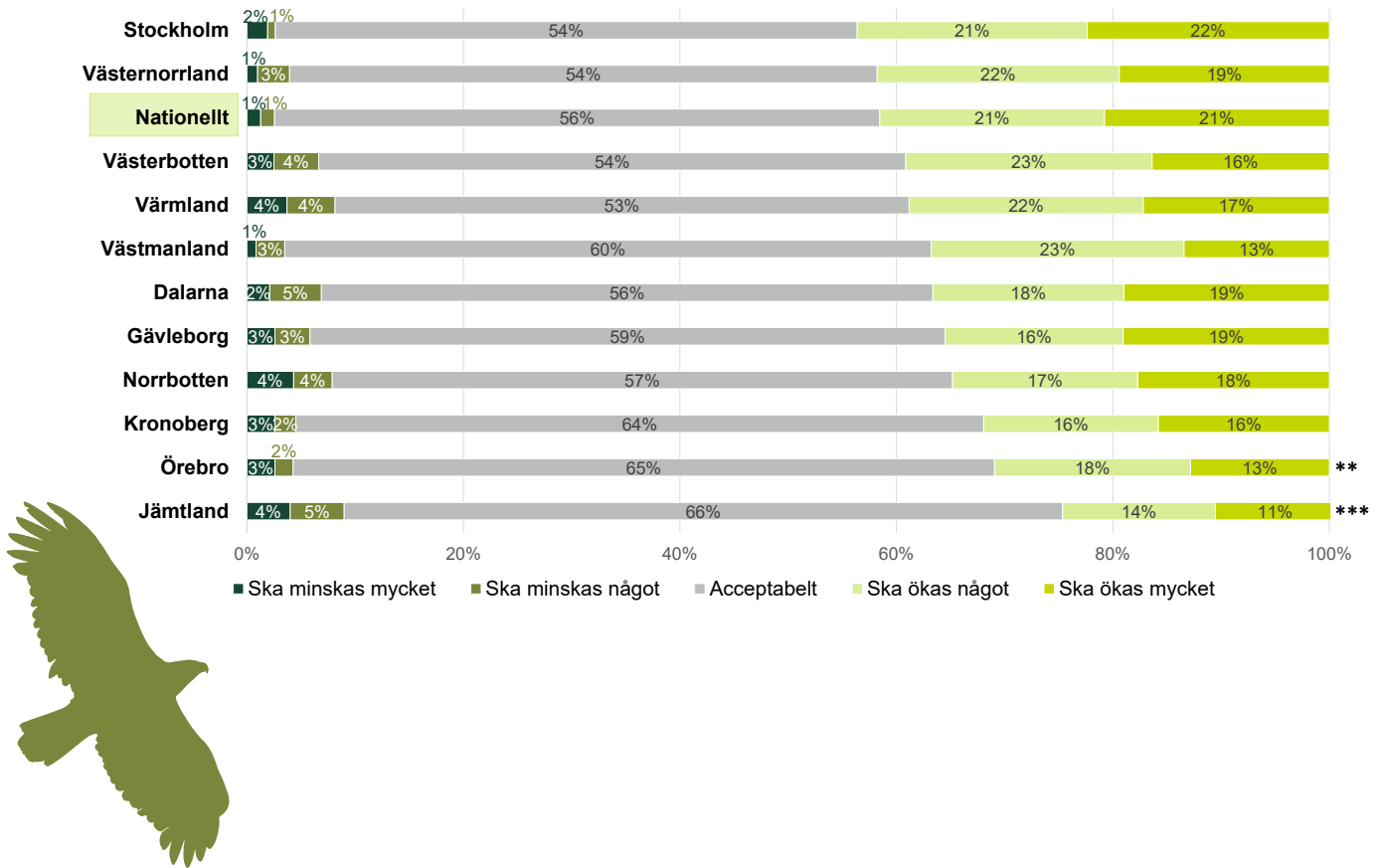

Vad anser du om de beslutade målen för varg i Sverige?

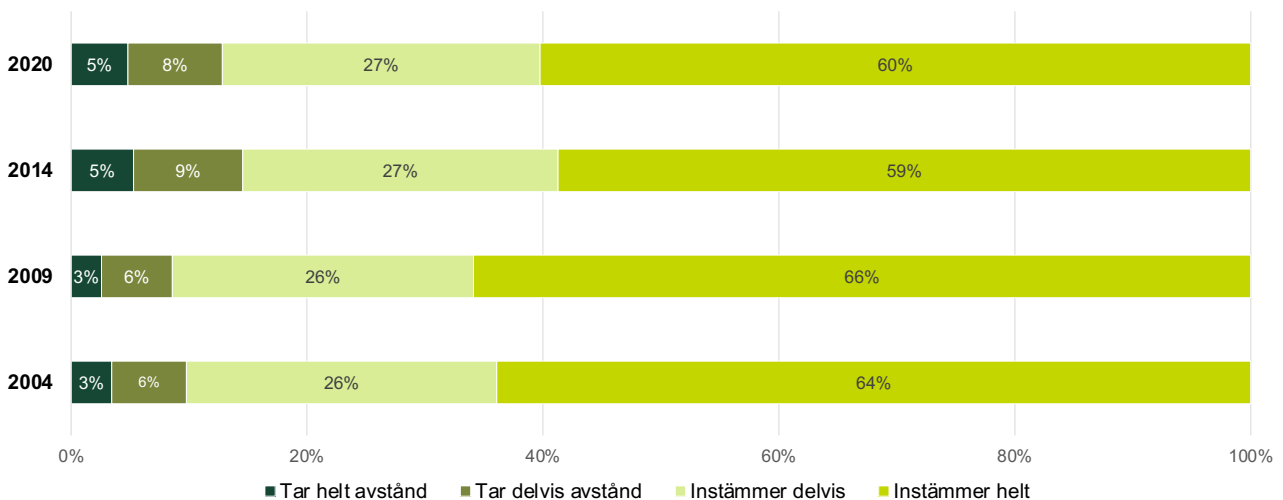

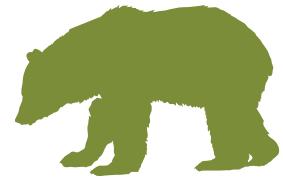
- Figuren ovan visar att acceptansen för de beslutade antalsmålen för varg är relativt hög bland de undersökte länen, samt i den nationella undersökningen. Jämtland (37 procent), Gävleborg (35 procent) respektive Värmland (30 procent) återfinns den högsta andelen som vill sänka antalsmålet.

Vad anser du om de beslutade målen för kungsörn i Sverige?

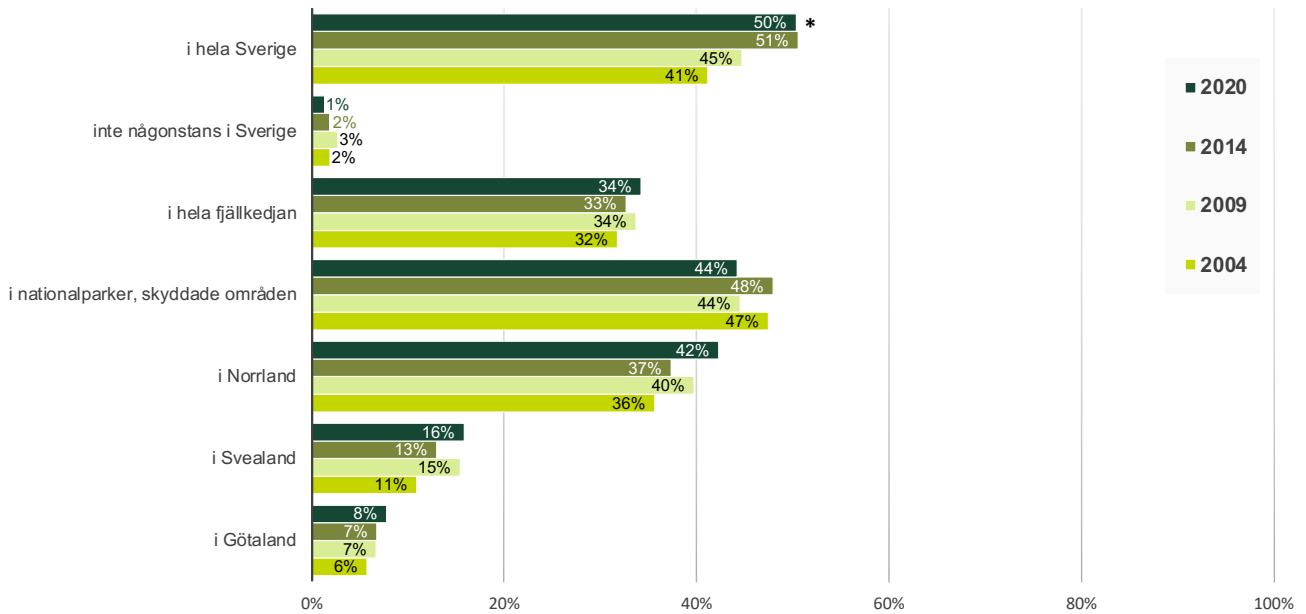

Här vill vi att du tar ställning till hur Sverige ska sköta de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn. **Det är viktigt att Sverige uppfyller internationella avtal vad gäller bevarandet av stora rovdjur.**

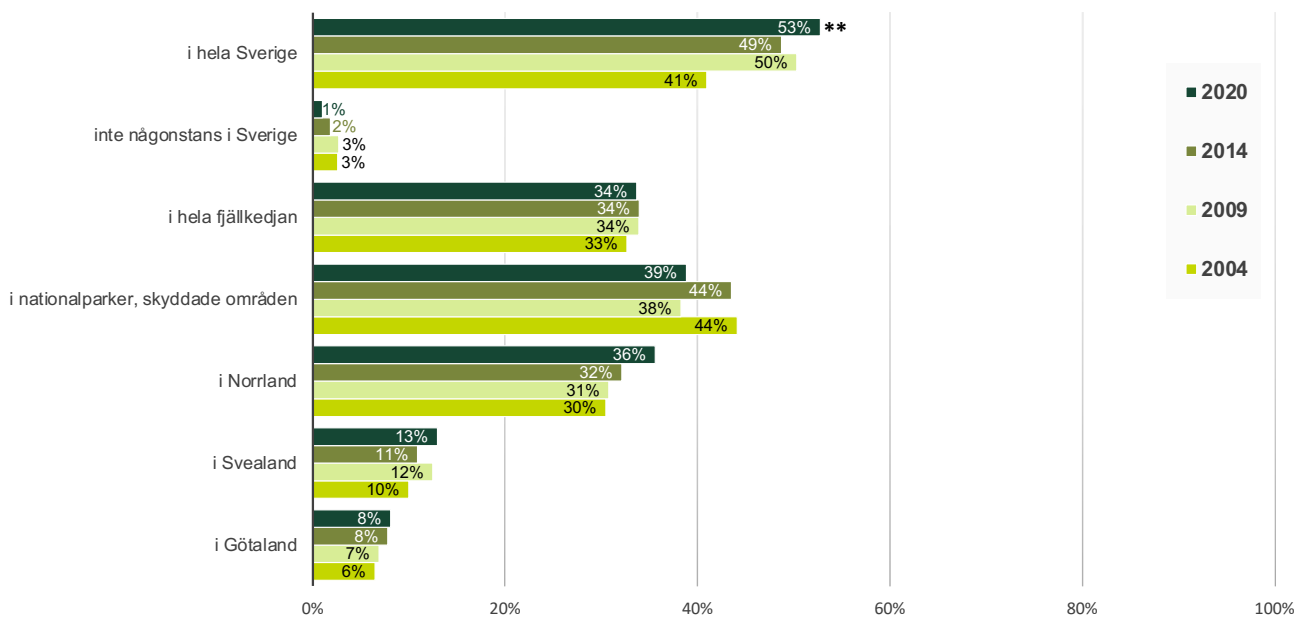
Var i Sverige tycker du att björn ska få leva?

- Det finns en signifikant ökning av andelen som tycker att björn ska få leva i hela Sverige, från 41 procent 2004 till 50 procent 2020.

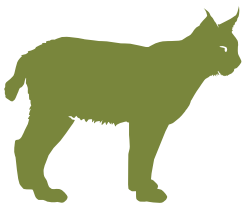
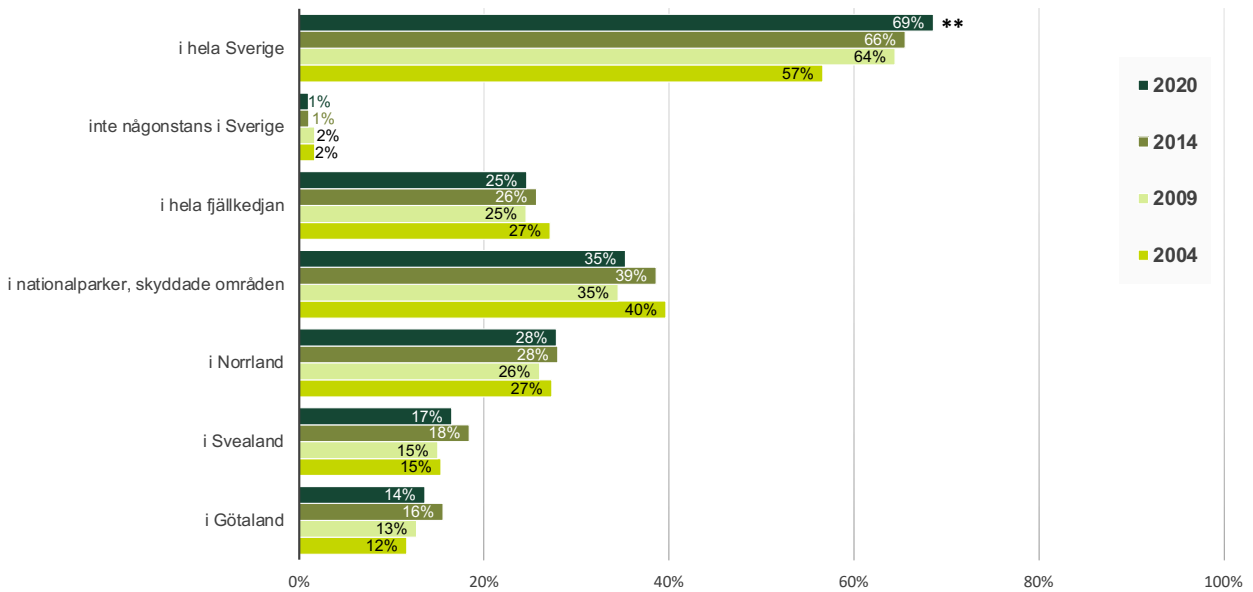

Var i Sverige tycker du att järv ska få leva?

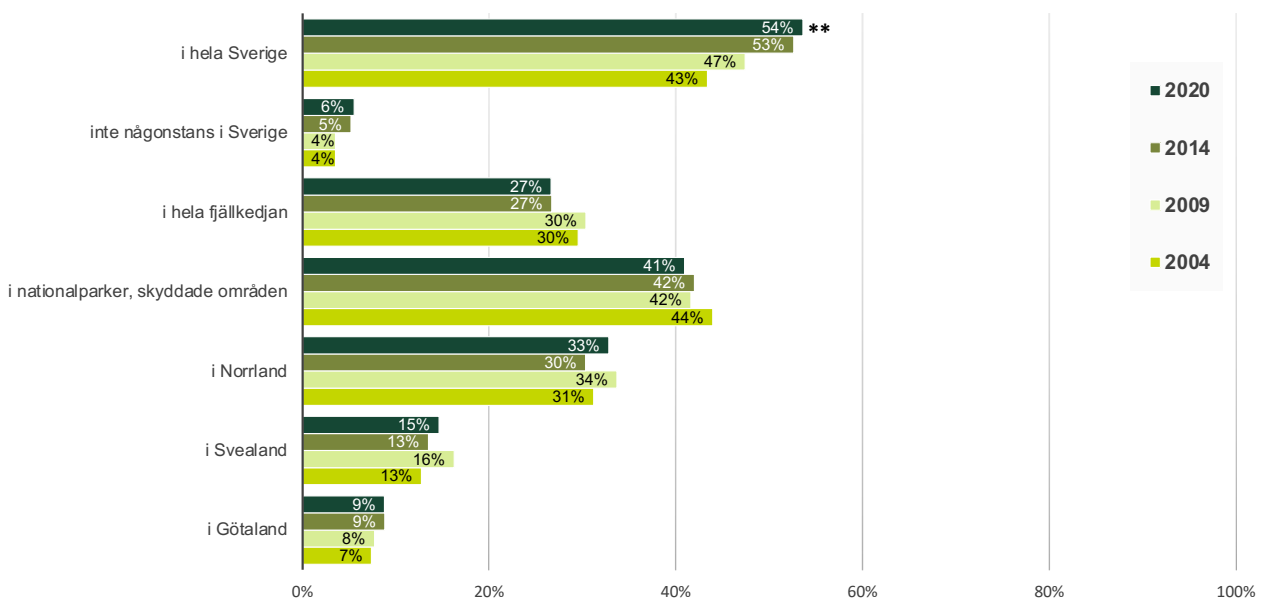
- Det finns en signifikant ökning av andelen människor som tycker att järv ska få leva i hela Sverige, från 41 procent i 2004 till 53 procent 2020.

Var i Sverige tycker du att lo ska få leva?

- Det finns en signifikant ökning av andelen personer som tycker att lodjur ska få leva i hela Sverige, från 57 procent 2004 till 69 procent 2020.

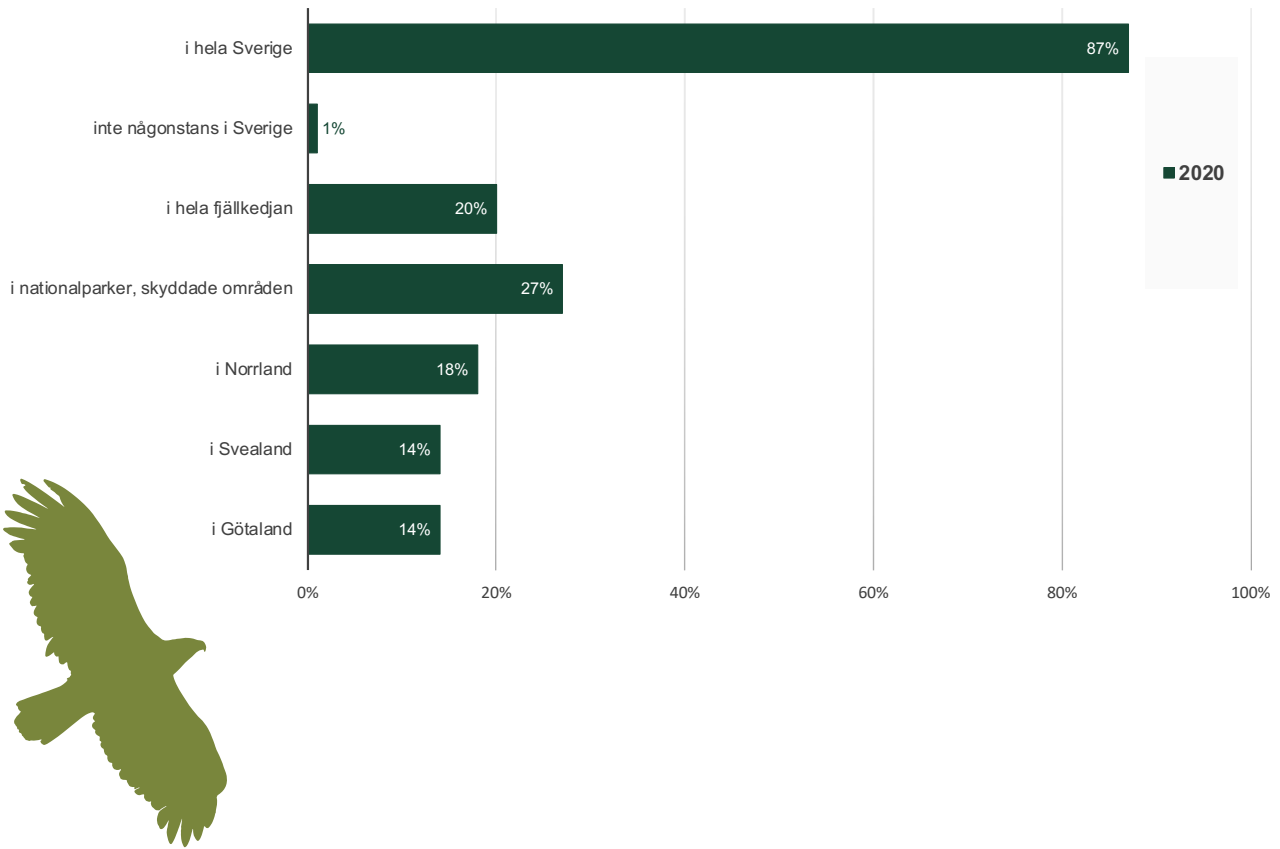
Var i Sverige tycker du att varg ska få leva?

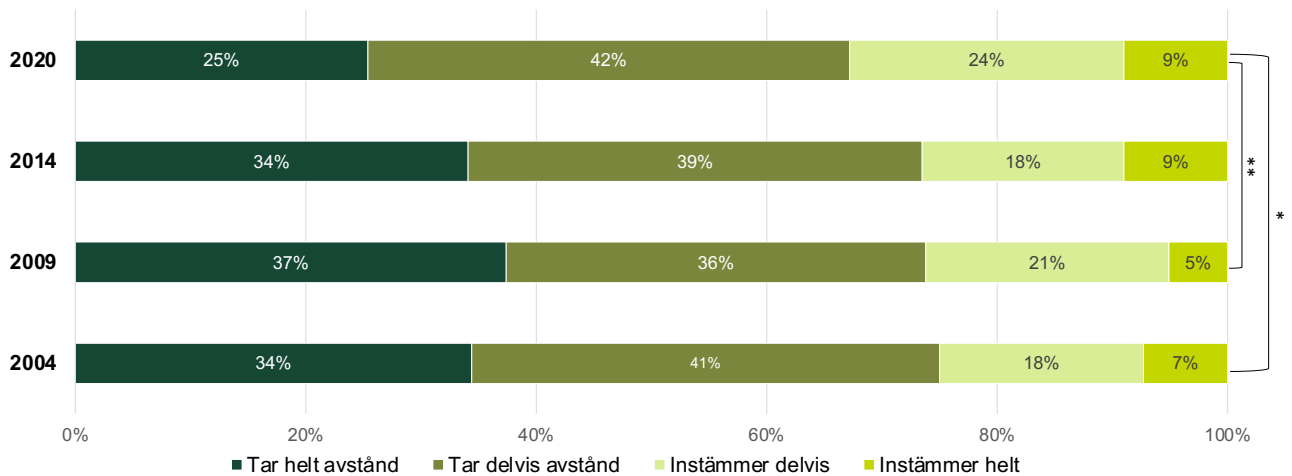
- Det finns en signifikant ökning i andelen personer som tycker att varg ska få leva i hela Sverige, från 43 procent 2004 till 54 procent 2020.

Var i Sverige tycker du att kungsörn ska få leva?

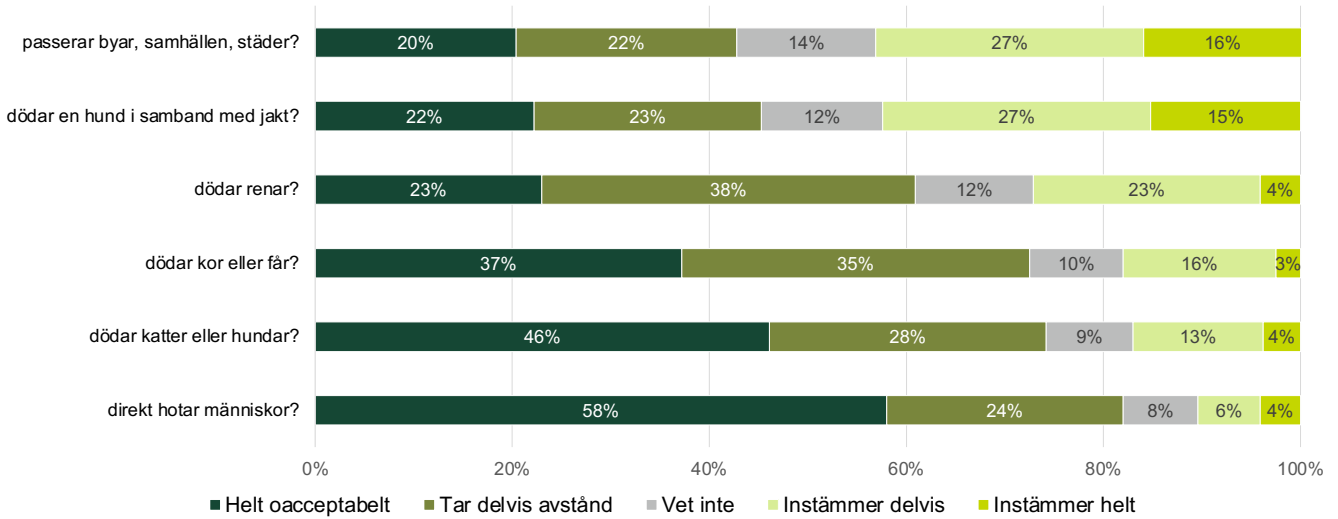

Här vill vi att du tar ställning till hur Sverige ska sköta de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn. Det ska inte finnas vargar där det finns renar.

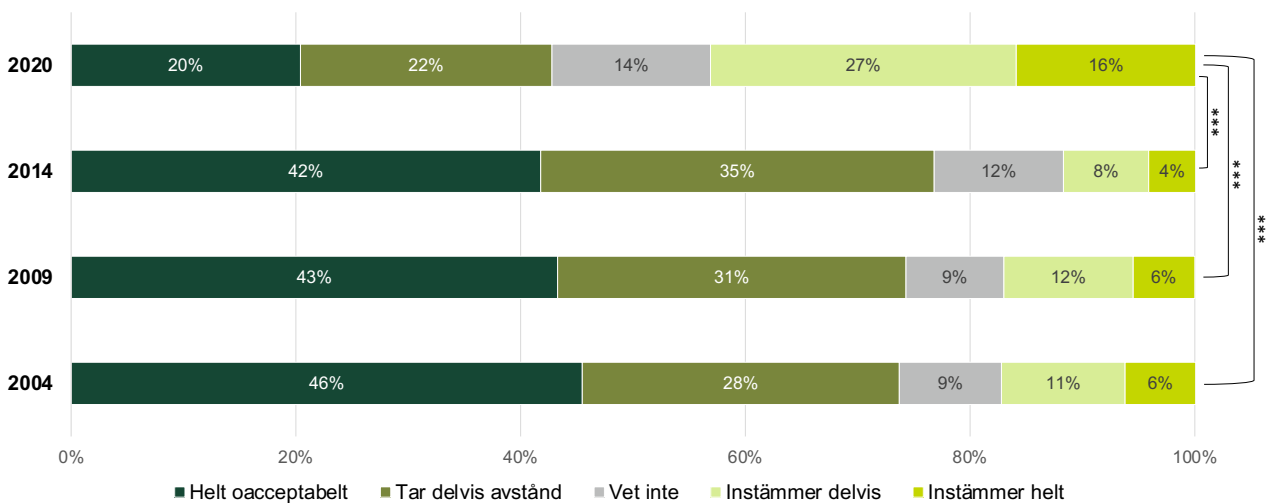

- Jämfört med år 2009 (26 %) finns en signifikant större andel personer år 2020 (33 procent) anser att det inte ska finnas vargar där det finns renar. Det övergripande mönstret över tid är att en majoritet tar avstånd till påståendet att vargar inte ska finnas där det finns renar.

Vad anser du är ett acceptabelt levnadssätt för rovdjuren? Tycker du att det är acceptabelt att björn, järv, lo, varg eller kungsörn...

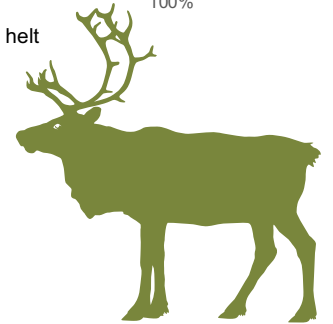
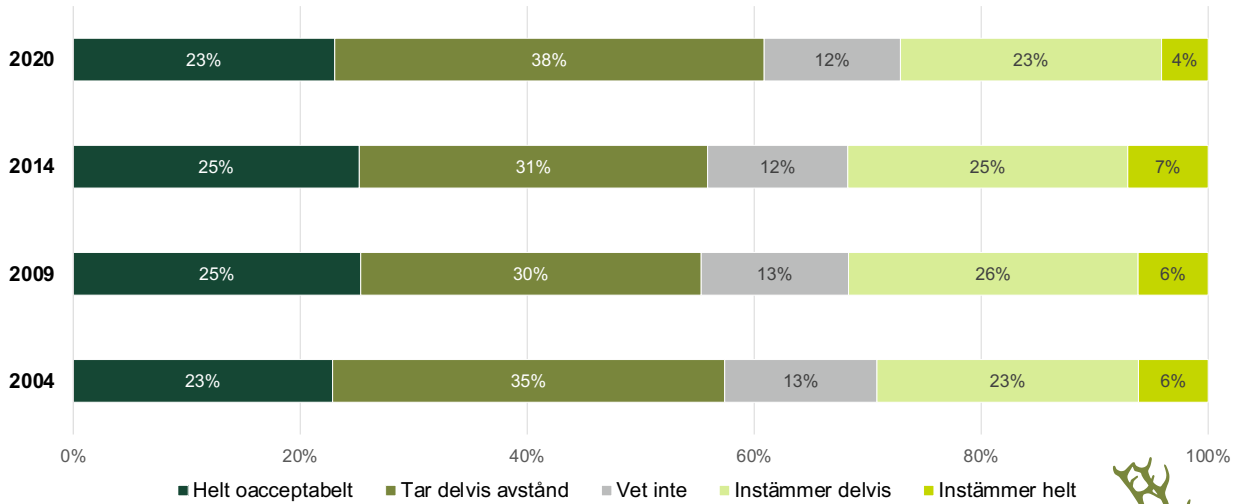

Vad anser du är ett acceptabelt levnadssätt för rovdjuren? Tycker du att det är acceptabelt att björn, järv, lo, varg eller kungsörn passerar byar, samhällen, städer?

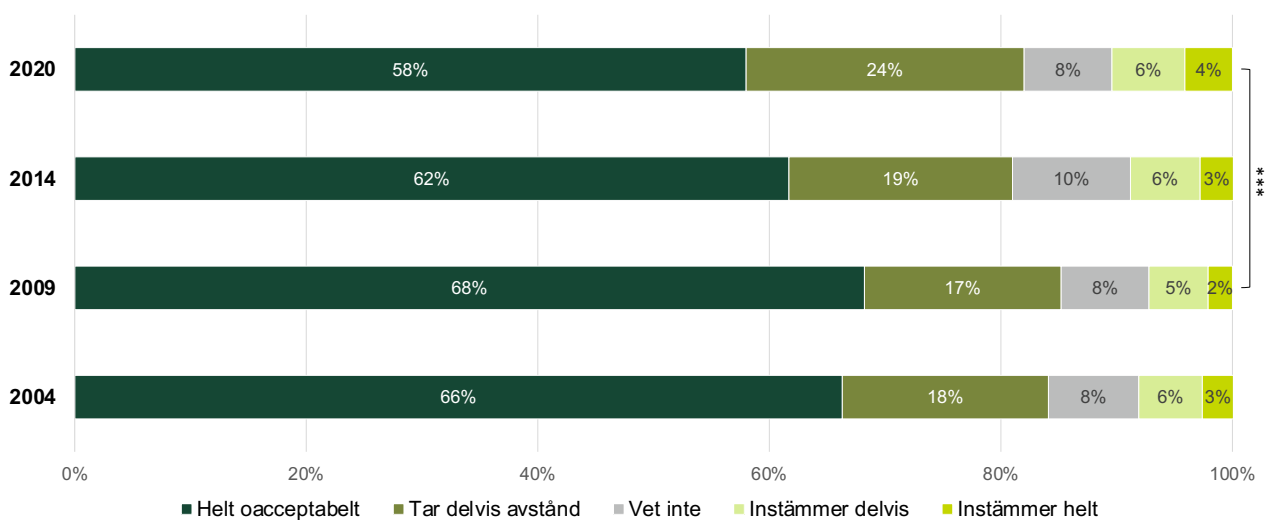

- Det finns en signifikant minskning av andelen människor som tycker att det är oacceptabelt att björn, järv, lo, varg eller kungsörn passerar byar, samhällen eller städer år 2020, jämfört med de övriga mätåren. År 2020 är det 20 procent som tycker det är oacceptabelt, jämfört med 2004 där tre fjärdedelar människor tyckte det var oacceptabelt, och 77 procent i 2014.

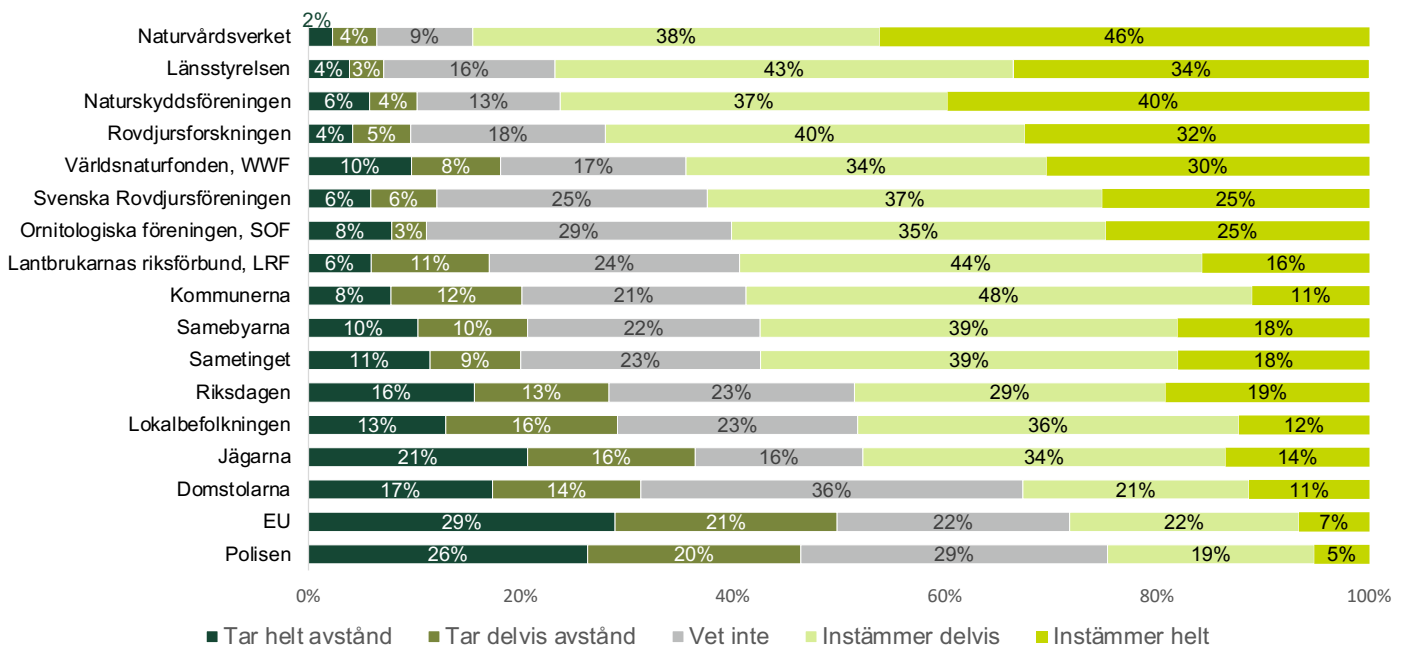
Vad anser du är ett acceptabelt levnadssätt för rovdjuren? Tycker du att det är acceptabelt att björn, järv, lo, varg eller kungsörn dödar renar?

Vad anser du är ett acceptabelt levnadssätt för rovdjuren? Tycker du att det är acceptabelt att björn, järv, lo, varg eller kungsörn direkt hotar människor?

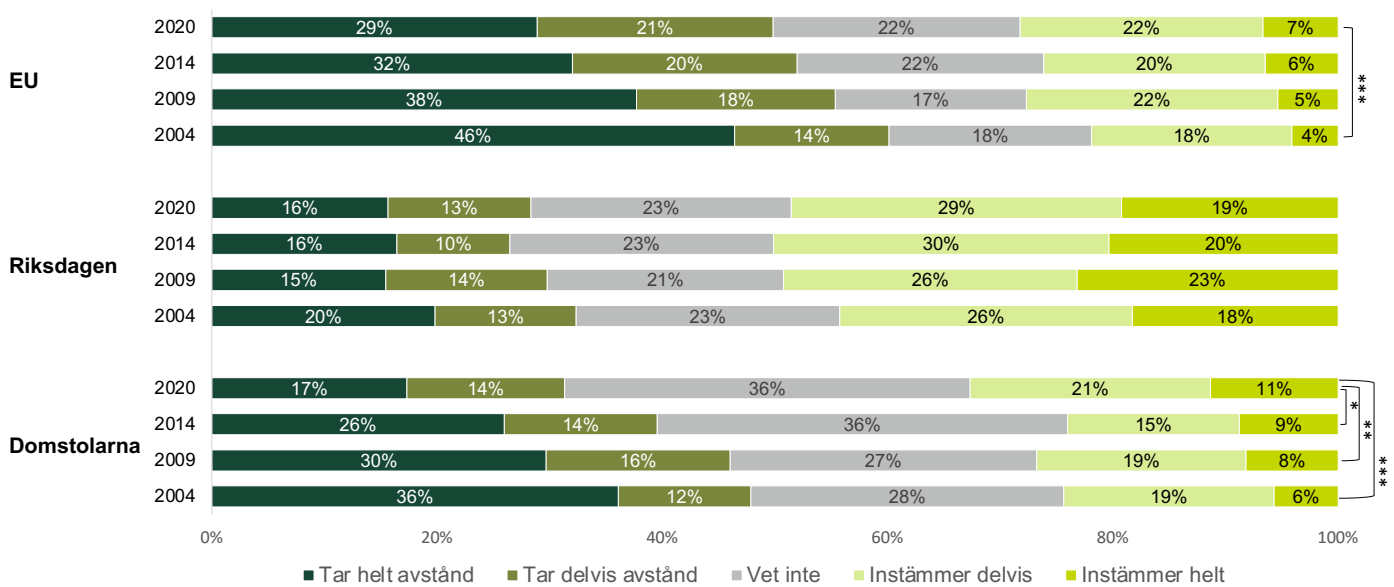
Vem eller vilka tycker du ska få vara med och bestämma hur rovdjuren ska skötas?

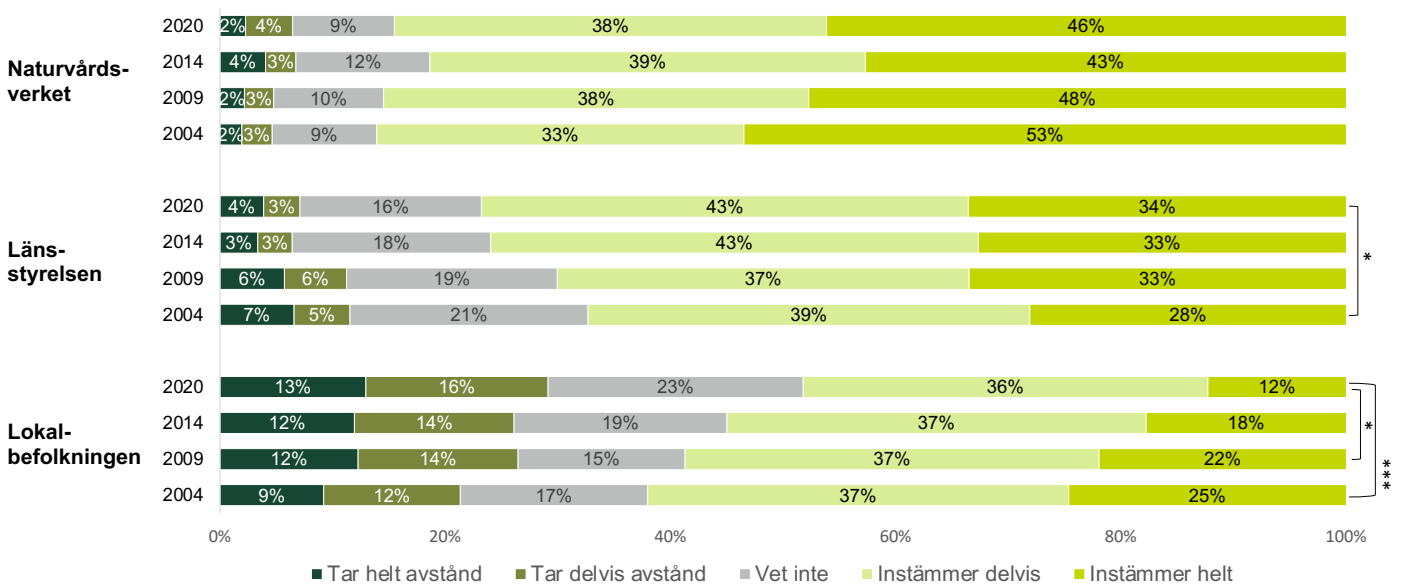
RESULTAT

OBS! På grund av platsbrist visar de följande två figurerna om "vem ska få vara med och bestämma om rovdjuren" bara signifikanta förändringarna i förhållande till 2020. Detta innebär att det kan ha skett ytterligare signifikant förändring bland tidigare mätår.

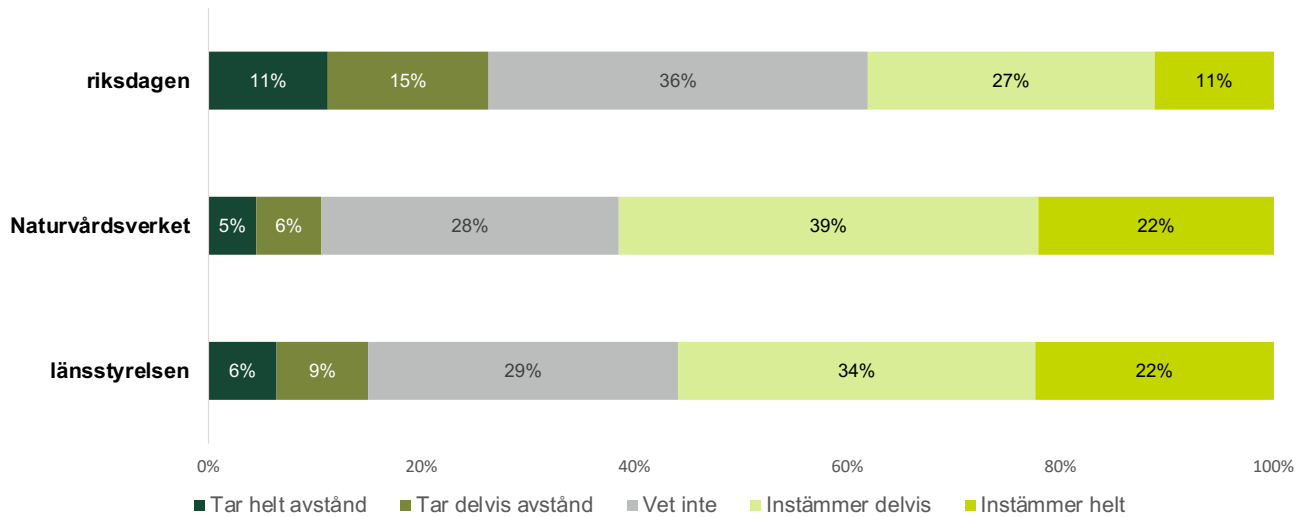
Vem eller vilka tycker du ska få vara med och bestämma hur rovdjuren ska skötas?

Vem eller vilka tycker du ska få vara med och bestämma hur rovdjuren ska skötas?

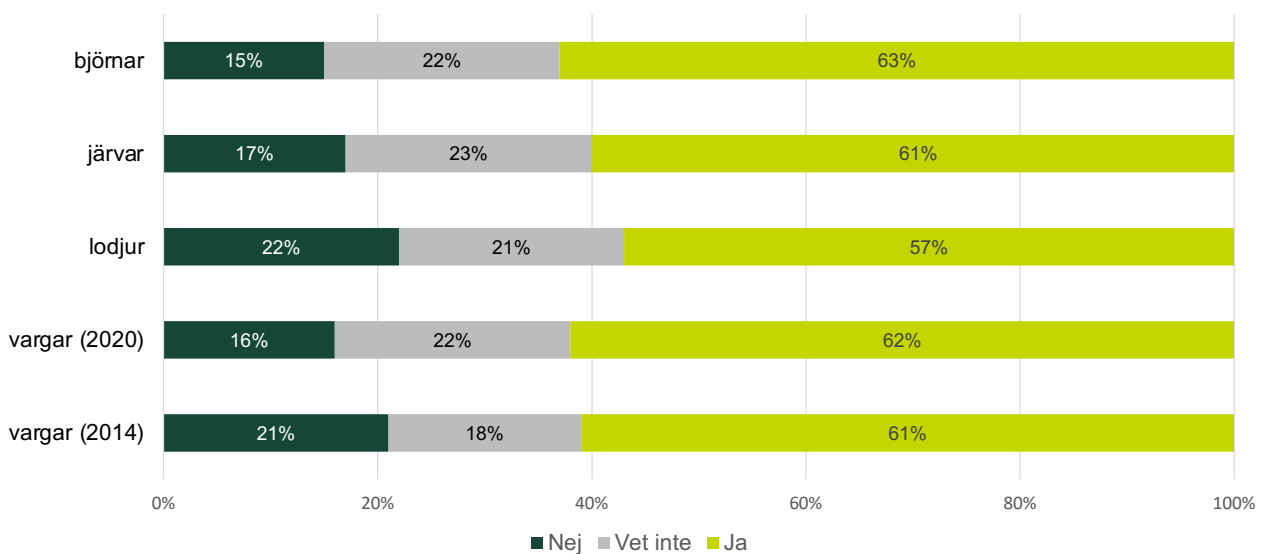

Jag känner tillit till att [...] hanterar frågor som berör varg med hänsyn till människor i områden med rovdjur.

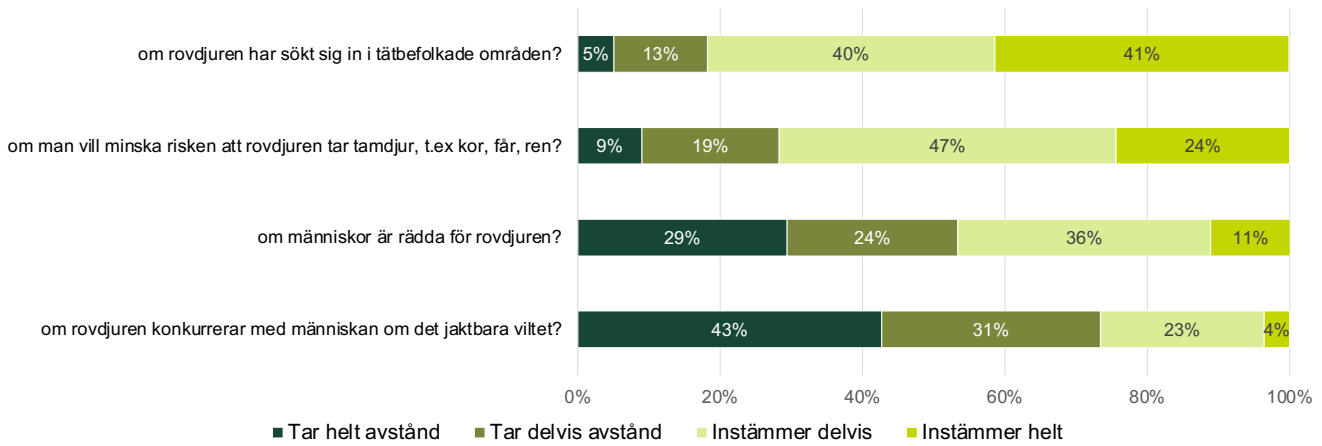

Synen på förvaltningsåtgärder

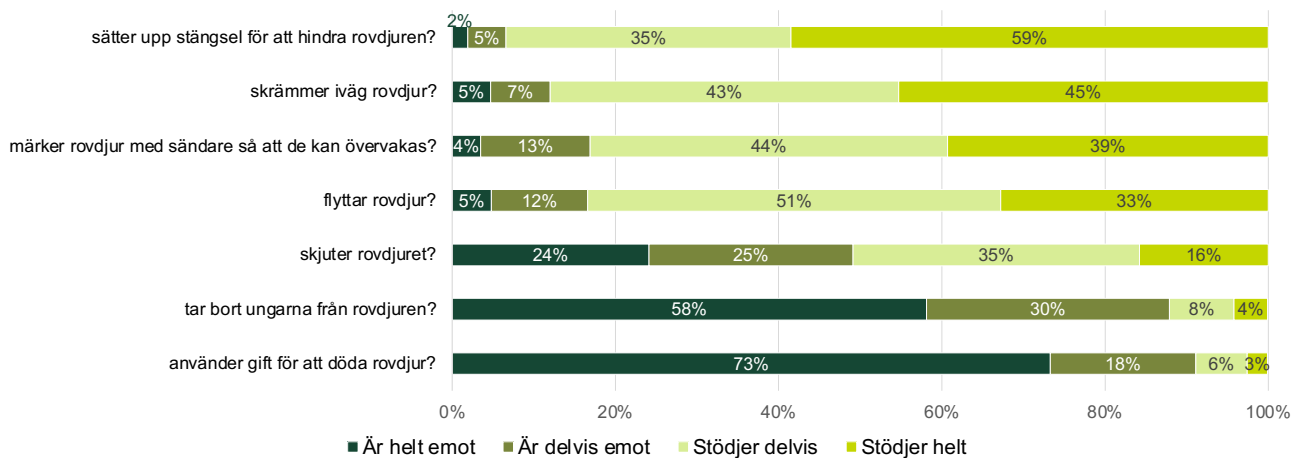
Är det acceptabelt att man reglerar antal [...] med hjälp av jakt?

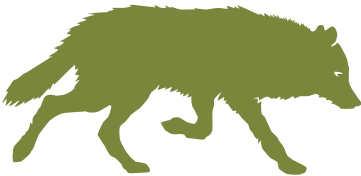
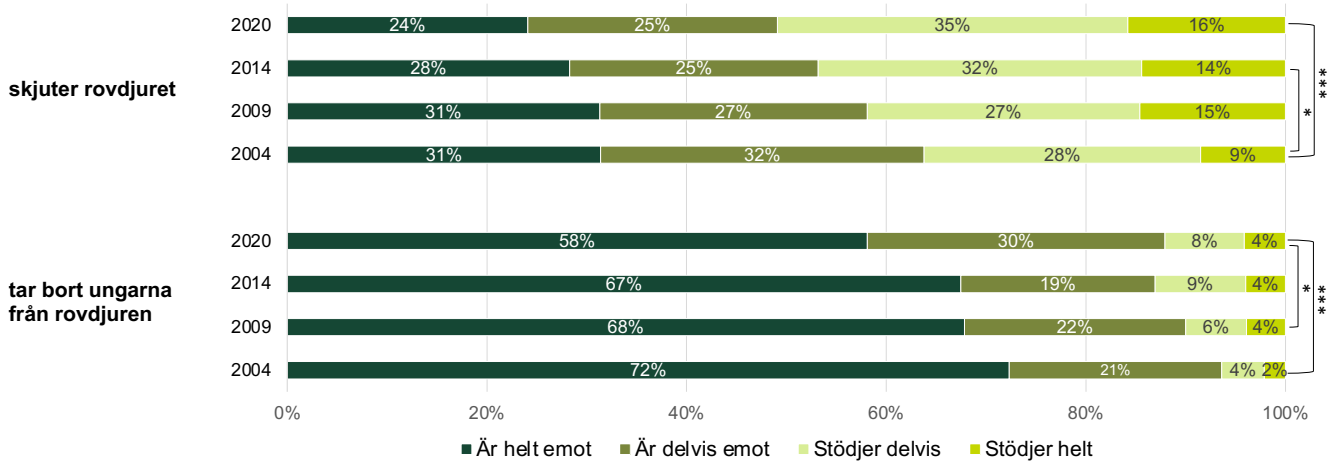
**Nu ber vi dig ta ställning till när det är acceptabelt att jaga björn, järv, lo eller varg.
Är det acceptabelt att begränsa rovdjurens antal och utbredning med hjälp av jakt...**

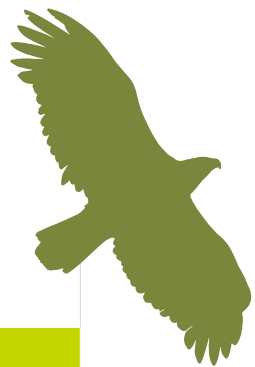
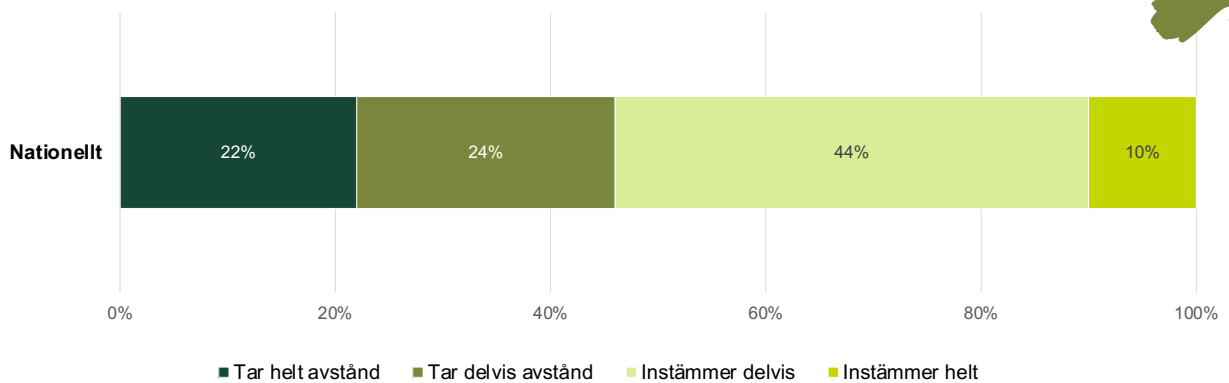
**Det finns flera tänkbara sätt att ta hand om rovdjur som orsakar problem.
Stödjer du att man för att minska problemen ...**

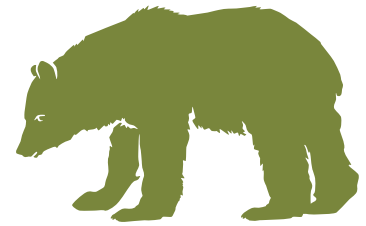

**Det finns flera tänkbara sätt att ta hand om rovdjur som orsakar problem.
Stödjer du att man för att minska problemen ...**

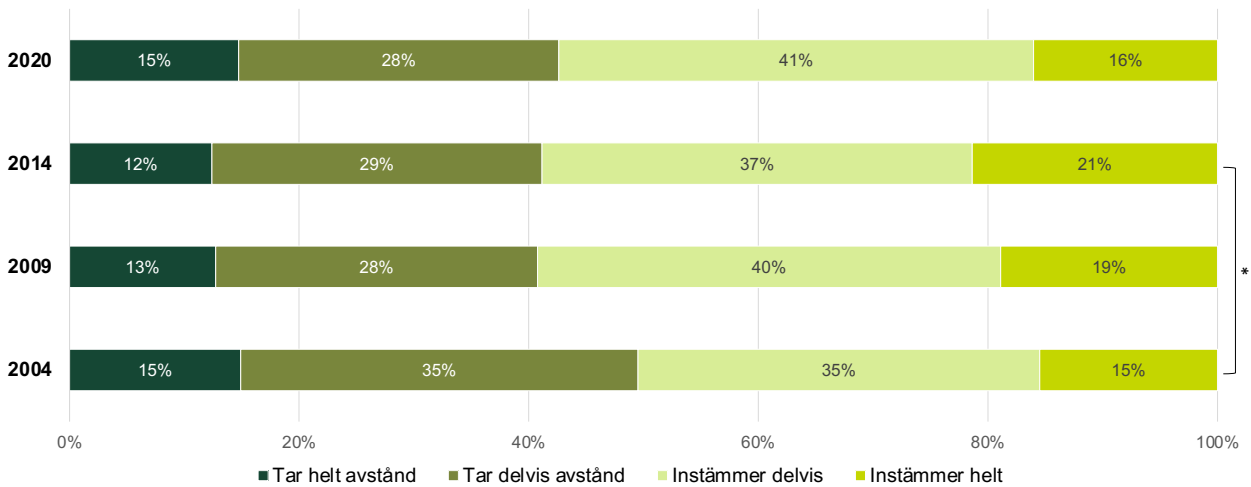

Är det acceptabelt att bevilja skydds jakt på kungsörn om de orsakar problem?

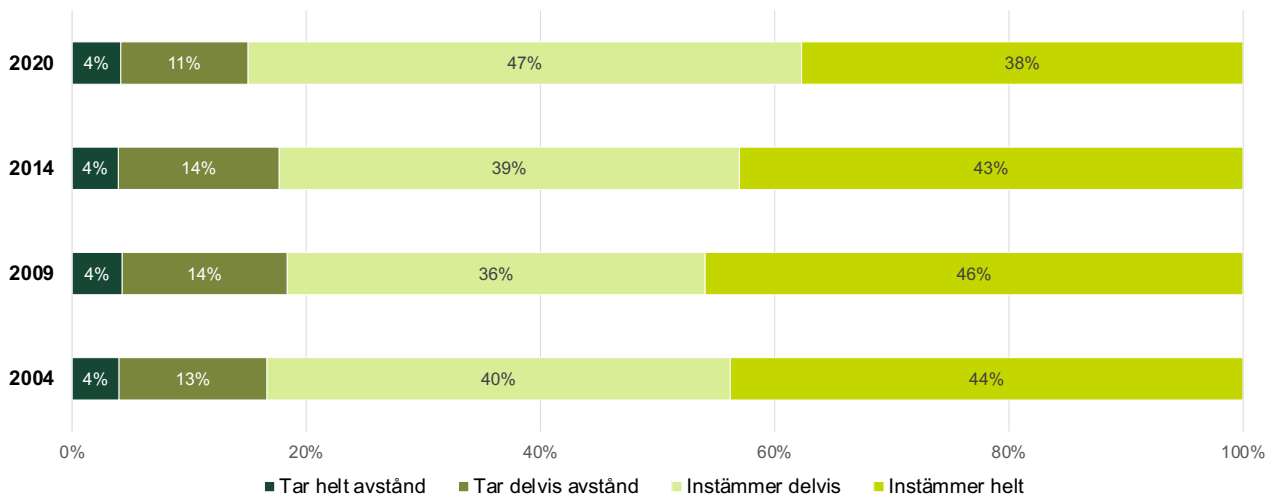

Här vill vi att du tar ställning till hur Sverige ska sköta de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn.
En djurägares rätt att döda rovdjur för att skydda sina djur ska ökas.

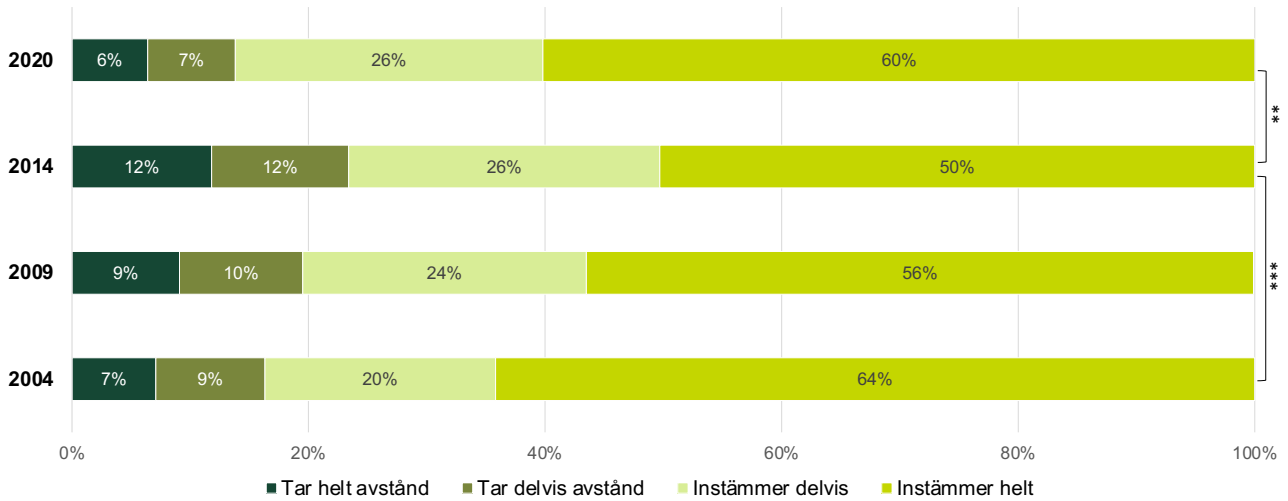

Här vill vi att du tar ställning till hur Sverige ska sköta de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn.
En djurägare ska få full ekonomisk ersättning för rovdjursrivna djur.

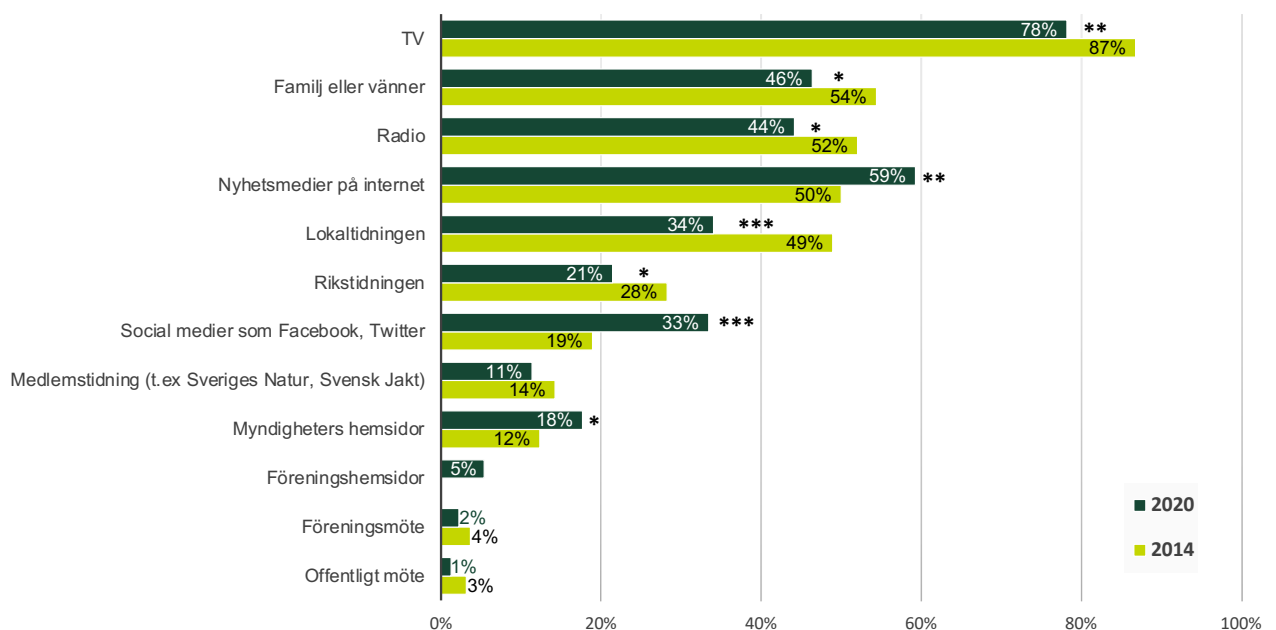
RESULTAT

Här vill vi att du tar ställning till hur Sverige ska sköta de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn.
Man ska få en belöning om man rapporterar illegal jakt på rovdjur.

Information om rovdjur

Nu vill vi veta hur du får information om rovdjur. Kryssar för de informationskällor som är viktiga för dig

>> Referenser

- **Dressel, S.; Sandström, C.; Ericsson, G.** A meta-analysis of studies on attitudes toward bears and wolves across Europe 1976–2012. *Conservation Biology* 2015, 29, 565-574, doi:10.1111/cobi.12420.
- **Dressel, S., Ericsson, G., & Sandström, C.** (2018). Mapping social-ecological systems to understand the challenges underlying wildlife management. *Environmental Science & Policy*, 84, 105-112.
- **Frank, J. & Tovmo, M. (2021).** Inventering av lodjur 2021. Beståndstatus för stora rovdjur i Skandinavien. Nr 2-2021. 33s.
- **Kindberg, J. & Swenson, J.E.** (2018). Björnstammens storlek i Sverige 2017. Rapport 2018-3 från det Skandinaviska björnprojektet.
- **Mattisson, J., Höglund, L. & Brøseth, H.** (2020). Inventering av järv 2020. Beståndstatus för stora rovdjur i Skandinavien. 3-2020. 30 s.
- **Prop. 2012/13:191.** En hållbar rovdjurspolitik.
- **Svensson, L., Wabakken, P., Maartmann, E., Cardoso Palacios, C., Flagstad, Ø. & Åkesson, M.** (2021). Inventering av varg vintern 2020-2021. Beståndstatus för stora rovdjur i Skandinavien 1-2021. 55s.

Författare

Sabrina Dressel
Forskare
Sveriges
lantbruksuniversitet
090-786 85 58
sabrina.dressel@slu.se

Camilla Sandström
Professor
Umeå universitet
090-786 64 50
camilla.sandstrom@umu.se

Juliana Bennett
Forskningsassistent
Sveriges
lantbruksuniversitet

Göran Ericsson
Professor
Sveriges
lantbruksuniversitet
090-786 85 08
goran.ericsson@slu.se

Undersökningen 2020 har finansierats av Naturvårdsverket.
Produktion: SLU, institutionen för vilt, fisk och miljö, 2021.
Ansvarig utgivare: goran.ericsson@slu.se.
Illustrationer: Fredrik Saarkoppel, Kobolt Media AB samt SLU.

